

AZ ECSEDI
SZÁZÉVES URBÉRI PER
TÖRTÉNETE

(1776—1877)

AZ EREDETI PERIRATOK ÉS LEVELEZÉSEK NYOMÁN

IRTA

ÉBLE GÁBOR

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

1912

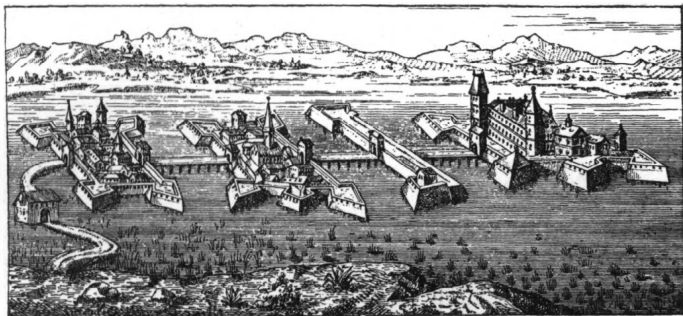
AZ ECSEDI
SZÁZÉVES URBÉRI PER
TÖRTÉNETE

*Urbéri pertörténet, még pedig száz évig
tartó urbéri per története, melyben a jobbágy
áll szemben földesurával, tudtunkkal eddig
még nem jelent meg a nyilvánosság előtt.*

*Híven a megőrzött periratok és levelezések
szerint adjuk e viszontagságos történetet, mely
kulturhistóriai szempontból, de meg az újdonság
ingerénél fogva is érdekes és tanulságos
olvasmányul szolgálhat bárkinek, különösen
pedig bírásoknak, ügyvédeknek, földesuraknak
és földesgazdáknak egyaránt, akár conser-
vativ, akár democrata vagy akár socialista
elveket valljanak; azért abban a megnyug-
tató reményben bocsátjuk közre, hogy lelki-
ismeretes és fáradságos munkánk nem veszett
kárba.*

ECSEDI VÁRA A TIZENHETEDIK SZÁZADBAN.

I.

Köztudomású dolog, hogy a gróf Károlyiak a nagy kiterjedésű ecsedi uradalmat pénzen vásárolták meg,* és pedig a mint a birtokszerző gróf Károlyi Ferencz 1758 július 3-án kelt levelében írja: «Mivel az Ecsedi Dominium a Rákóczi családnak mindkét ágát illette, én is hasonló jussal vettem meg, felét gróf Aspremont Gobert Károlytól és nővérétől Johannától mint leányágtól 1746-ban, a fiágot illető felét pedig 1748-ban a királyi kamarától hasonló jussal: következésképpen mindkét ágra.»

Gróf Károlyi Ferencz kamarai inscriptióval bírta az ecsedi uradalmat, királyi adománylevelet csak fia gróf Károlyi Antal kapott reá 1776 nov. hó 22-én.

* E birtokszerzés történetét lásd *Éble Gábornak*: «Az ecsedi uradalom és Nyiregyháza» című művében. Budapest 1898.

Szathmár vármegyében a lerombolt Ecsed vára mellett fekszik Nagy-Ecsed mezőváros és a vele határos Kis-Ecsed nevű szabadpuszta.

Nagy-Ecsed mezőváros 1774 augusztus 9-én kapta a Mária Terézia-féle urbariumot, mely szerint a város urbéres lakosai szabadmenetelű házas zsellérek, kik földesuruknak házhelyenkint 1 frt füstpénzt fizetni és 18 gyalognapot szolgáltni tartoznak, és a város semminemű közönséges (általános) beneficiummal nem bír.

Ezt az urbariumot, illetőleg urbéri szabályozást az ecseziek mint reájuk kötelezőt nem akarták akkori földesuruktól elfogadni, hanem ősi kiváltságaikra támaszkodva, 1776 január 19-én gróf Károlyi Antal ellen Szathmár vármegye törvényszéke előtt tiszti ügyészi pártfogás mellett *eredeti urbéri pert indítottak*, melyben azt adták elő, hogy Nagy-Ecsed mezőváros lakosai Báthory Gábor és Rákóczy György erdélyi fejedelmektől mint néhai földesuraiktól 1608. és 1654-ik években olyan kiváltságokat nyertek, hogy mindaddig, míg az említett földesuraik birtokában volt ecseedi várhoz katonai szolgálatoakat teljesítenek, sem más úri szolgálatoat teljesíteni, sem földjeik terméséből dézmát adni nem tartoznak, hanem a várszolgálatoan felül házhelyenkint, vagyis minden ház után 1 vonás forint füstpénzt tartoznak évenkint földesuruknak fizetni. Kérik

azért a törvényszéket, hogy ők régi kiváltságaik alapján, úgy mint eddig, minden urbéri szolgálattól mentek legyenek és földjeiknek dézma nélküli szabad használatában meghagyassanak.

E perben a vármegyei törvényszék a magyar kir. helytartótanácsnak 1776 augusztus 12-én 4257. sz. a. kiadott rendeletét tartván szem előtt, az 1776—1779-ik években hozott ítéletekkel kimondotta, hogy a Rákóczytól nyert kiváltság feltételes volt, t. i. a várbeli szolgálatok teljesítésének feltételétől függött. Miután azonban Ecsed vára elpusztult és a várszolgálatok megszűntek és mivel az ecsedi lakosok az urbéri szabályozás alkalmával kinyilatkoztatták, hogy nekik Ecsed határában némi csekély rétecskéken kívül semmi földjük sincsen; házas zselléreknek nyilváníttatnak és urbéres zsellér szolgálatokat teljesíteni köteleztetnek, vagyis házhelyenkint 1 forint füstpénzt fizetni és 18 gyalognapot földesuruknak, gróf Károlyi Antalnak szolgálni tartoznak.

Szathmár vármegye törvényszéke 1780 január 17-én újból kimondja ítéletileg, hogy Nagy-Ecsed mezőváros lakosai, mivel a földesurasággal szerződnie s az 51 krajczár fizetésén kívül semmi egyéb urbéri szolgálatot teljesíteni nem akartak, a földesuraság által olyan elbánásban részesítendőök, mint az urbéřileg szabályozott többi házas zsellérek.

Ezzel a nagyecsediek minősítési kérdése el volt intézve.

Ügyvédekben és roszakaratú izgatókban akkor sem volt hiány, jutott közülük az ecsedieknek is egynehány, a kik mivel a kiscecsei pusztáról sem a lefolyt perben, sem a helytartótanács rendeleteiben szó sem volt, elhitették az ecsediekkel, hogy ez a puszta tulajdonképpen sohasem létezett, annak külön határa sohasem volt, mert Nagy-Ecsed határába tartozott. Ezt is a Báthory Gábor és Rákóczy György-féle kiváltságlevelekből magyarázták ki és állításuk nagyobb hitelül az egri káptalan levéltárából egy 1427-diki határjárólevél hiteles másolatát szerezték meg, melyben szintén semmi említés nem fordul elő Kis-Ecsedről; világos tehát — szerintük — hogy «a nagy- és kiscecsei határt ezen metalis levél külön nem említi, a minthogy külön határa Kis-Ecsednek Nagy-Ecsedétől sohasem is volt.»

E balhiedelembe annyira beleélték magukat az ecsedi lakosok, hogy az úgyszólván beléjük csontosodott. Azért idővel az általuk csekély haszonbérért bírt kiscecsei pusztát egészen elfoglalták, úgy, hogy — a mint látni fogjuk — azt per útján bírói határjárással és karhatalommal kellett tőlük visszafoglalni.

Az ecsediek tanácsadóinak nem kellett volna

Kis-Ecsedre vonatkozó adatokért visszanyúlni a tizenötödik századba, 1427-ik évre, sokkal közelebb eső korból is beszerezhetnék volna azokat. Igaz, hogy azok csak ellenük bizonyítottak volna, mert hisz Kis-Ecsed éppen I. és II. Rákóczy György korában 1648—54-ik években virágzó urbéres falu (possessio) volt, 31 telekből álló, melyeken 7 marhás jobbágy, 8 gyalogszeres jobbágy, 5 özvegy zsellér jobbágy, 17 parasztszolgálattól mentes hivatalnok és 2 özvegyasszony lakott. Gróf Aspremont Ferdinánd és felesége Rákóczi Júlia 1698-ban, Rákóczi Ferencz fejedelem pedig 1700 december 27-én Ecsed városát és Kis-Ecsedet, ez utóbbit mint praediumot vagyis szabadpusztát adják zálogba Bánffy György erdélyi kormányzónak. Mint szabadpuszta ment át Kis-Ecsed később Rákóczi hűtlensége folytán a kir. kamara birtokába és vétel útján a gróf Károlyi család tulajdonába.*

Ezekből világosan kitetszik, hogy Kis-Ecsed előbb falu, azután praedium vagyis szabadpuszta, Nagy-Ecsed mezőváros határától különálló terület volt Báthory Gábor fejedelem korától kezdve. A per folyamában a grófi család ügyvédjei eme bizonyító adatokat be is mutatták, de az ecsediek ezekben sohasem hittek, s talán még ma élő utódaik sem hisznek!

* Lásd a *Függelék*-ben I. és II. alatt.

1782-ben a helytartótanács visszaküldvén az 1780-ban befejezett pert a vármegyének, újra elrendelte, hogy az 1776 augusztus 12-diki királyi parancsnak tegyenek eleget. E parancs pedig határozottan elrendeli, hogy habár az ecsediek kiváltságait a jelen körülmények között alkalmazni nem lehet, mivel azonban a 9 pontra adott vallomásukból kitűnik, hogy velük Ecsed várának lerombolása után nem úgy bánt a földesuraság, mint a többi jobbággyokkal, hanem csak 51 krajczárt kellett fizetniök urasági adó czímén, azért ezután is ne urbérlig, hanem szerződésileg tárgyaljanak velük és szerződés kötendő az úriszék előtt közöttük és a földesuraság között. Vagy ha ez nem sikerülne, a rendszabályozó írás ne legyen súlyosabb, mint az eddigi eljárás.

1785-ben az ecsedi lakosok az úriszékre hivatvatván, az úriszék ugyan kimondotta, hogy *ők jövőre is az 51 krajczár fizetésében megbagyandók*, de erről sem szerződés nem köttetett velük, sem pedig valami szabályrendelet nem adatott ki nekik.

Ettől az időtől kezdve 1793-ig nyugton maradtak az ecsedi lakosok, de mivel 1792-ben az uradalom a náluk haszonbérben lévő kisceledi és szentmártoni puszták árendáját fölemelte és mivel még roszakaratú emberek is izgatták őket, először

a vármegyéhez folyamodtak az árenda fölemelése ellen. A vármegye azonban az úriszékre utasította őket. Miután az úriszék nemcsak jóváhagyta a haszonbér fölemelését, hanem azon oknál fogva, hogy Kis-Ecsed 2100 hold elsőosztályú szántó-földet foglal magában, évi haszonbére pedig csak 130 rénes forint, tehát igen csekély és a szentmártoni puszta részeért csupán bizonyos kézi-napszámot szolgáltatottak, a két pusztát továbbra is az uradalom szabad rendelkezésére hagyta. Ezen ítélet ellen azután az ecsediek magához a királyi trónhoz folyamodtak, előadván, hogy a fent érintett 1776 augusztus 12-diki királyi parancsot nemcsak hogy végre nem hajtatta a földuraság, de sőt még az általuk fölfogott földekre is elviselhetetlen haszonbért vetett.

Ez a folyamodvány a vármegyéhez, onnan pedig az úriszékre küldetett azzal az utasítással, hogy mind a panaszolkodó jobbágyok, mind a földesuraság a maga útján kihallgattassanak.

1796 december 3-án egész rendes úrbéri per indult meg az úriszéken, a melyen a panaszolkodó ecsedi jobbágyok az 1776 augusztus 12-diki királyi parancsot vévén alapul, követelték, hogy a kiscsedői pusztát is, meg a szentmártoni puszta egy részét is ezen királyi parancs hatáskörébe vonják és így a minden egyes lakos által fizetendő

51 krajczáron felül ezen birtokok után jövőre többé semmit se kelljen fizetniök.

Ezen követeléssel szemben, mint az az úriszéki ítéletből is kitetszik, a következő ellenérveket hozta föl az uradalom.

Először, hogy az 1776-diki per keresetlevelében az ecsedi lakosok kinyilatkoztatták, hogy ők Nagy-Ecsed területén lévő némely rétecskéken kívül semmi szántófölddel és semmi kültelki tartozékkal nem bírnak, de sőt még legeltetési javadalomban sem részesülnek és így az első perben is állították, hogy az 51 krajczár fizetésén felül semmi más szolgáltatással nem terhelhetők meg.

Másodszor, mind az urbéri 9 pontra adott vallo-másukban, melyek az első perben és a mostaniban is csatolva vannak, mind pedig az ezen perhez csatolt urbéri táblában foglalt urbéri végrehajtás rendjén azt vallották, hogy ő nekik semmi szántó-földjük és kültelki tartozékuk nincsen, kivéven holmi rétecskéket, ezek is lápos helyeken vannak, *Kis-Ecsedet pedig a földesuraságtól csak haszonbér czímén birják és élik.*

Harmadszor, az ecsediek által bemutatott írások közt volt a Wesselényi Istvánnal, az ecsedi uradalom akkori zálogos birtokosával kötött szerződés, melylyel ő a kisceledi pusztát s a szentmártoni pusztá egy részét 40 forintért árendába adta az ecsedi

lakosoknak, mely árenda azután az idők folyamán az uraság tetszéséhez képest emelkedett.

Negyedszer, az ecsedieknek a mostani (1799-diki) perhez csatolt tanúvallomása bizonyítja, hogy ez a két pusztá Nagy-Ecsed határától, területétől megkülönböztetett külön két birtoktest, melyek saját határjelekkel vannak tőle elkülönítve s az ecsediek csak árenda czímén használták, a mennyiben ez iránt az urasággal megegyezhettek. Végül

Ötödször, hogy az első perben csupán csak a kiváltságlevelekről volt szó, t. i. arról, hogy van-e még azoknak érvényük s azok alapján kivehetők-e az ecsediek az urbéri rendezés alól vagy sem. Csak erről folyt az első per s még említés sem történt a két pusztáról.

Ezen érvek alapján az úriszék a *Kis-Ecsed és Szent-Márton pusztákat mint tisztán urasági birtokokat ezen per tárgyából ítéletileg kivette és a földesuraság szabad rendelkezésére hagyta.*

Eme per fő- és egyetlen tárgyára, t. i. az 1776 augusztus 12-diki királyi parancsnak teljesítésére nézve az határozatott, hogy mivel az ecsedieknek a csekély rétecskéken kívül, melyek 134 1/2 holdat tesznek ki, semmi kültelki tartozékaik nincsenek, de sőt maguk kinyilatkoztatták az urbéri 9 pontra adott vallomásukban, hogy nincs is nekik semmi szántóföldjük és kültelki tartozékuk, az azonban

köztudomású, hogy a leginkább gróf Károlyi Antal költségén * lecsapolt ecsedi lápból, melyben Nagy-Ecsed fekszik, az ecsediek rétjei legalább is duplára gyarapodtak, de sőt az azelőtt mocsaras helyekből szántóföldeket alkottak s remélhető is, hogy a rétek is, a szántóföldek is napról-napra szaporíthatók; így tehát a *134 1/2 holdnyi rét megbagytott a lakosoknál az 1776-diki királyi parancs értelmében az évente fizetendő 51 krajczár fejében*, a többi, amit akár rétből, akár szántóban és kültelki kertben az urbér behozatalának idejétől fogva alkottak és elfoglalva tartanak, a földesuraságnak ítéltetett és olyképpen adatott rendelkezése alá, hogyha ezeket a lakosok élni akarják, kötelesek a fizetendő bérösszeg vagy egyéb szolgálatok teljesítése végett az urasággal egyezkedni. Ezentúl pedig ne merészkedjenek földesurasági engedély nélkül foglalásokat eszközölni.

Ezt az úriszéki ítéletet a vármegyei törvényszék 1799 február 28-án egész terjedelmében jóváhagyván, annak megfelelően dolgoztatott ki egy urbéri rendezési okirat.

A pert magát a helytartótanácsához küldötték föl.

A helytartótanács időközben 1799 szept. 25-én

* A grófnak magának 32,000 rénes forintjába került az 1777—1784 években a lecsapolás. Azon kívül volt a vármegye és az érdekelt faluk hozzájárulása.

22,314. sz. a. rendeletet adott ki, hogyha a nagyecsediek földbirtoka nagyobbak is találtatnék, mint törvényszerűen lenni kellene, azt ne vegyék el tőlük, mivel az már portiófizetés alá jött.

Hogy az ecsedi lakosok földbirtoka teljesen tisztázva legyen a területre nézve, a földesuraság folyamodott a vármegyéhez, hogy Nagy-Ecsed határának fölmérhetése céljából járassa meg a határt Nagy- és Kis-Ecsed között. A vármegye e kérésnek eleget is tett s a kiküldött bizottság 1804 szept. 27-én határdombokkal el is különítette a határt, de a mint az elnök Geötz Ferencz jelentette, a lakosok sem mezei birtokaikat nem mutatták ki, sem a mérnök mellé segítő embereket nem adtak, a miért azután a járási főszolgabíró 1804 okt. 15-én az engedetlen parasztokat bezáratta, a nemeseket pedig följelentette.

Nagy-Ecsed lakosai azonban nem voltak megelégedve ezzel a határjárással s panaszt tettek a helytartótanácsnál, hogy az eljáró bizottság elnöke a gróf Károlyiak teljhatalmasa lévén, természetes, hogy azon határjárást a panaszlók kárával az uraság hasznára intézte s ez okból más, részrehajlatlan deputatio kiküldését kéri.

Ezt a kérést teljesítette a helytartótanács 1804 okt. 30-án 24,020. sz. a. parancsot küldvén a vármegyére, hogy küldjön ki új bizottságot; a mit

azonban a vármegye 1805 febr. 18-án azzal a fölterjesztéssel mellőz, hogy Nagy- és Kis-Ecsed mindig különálló helység, illetőleg terület volt, így csak indokolt a szept. 27-diki határjárás. A vármegye fölterjesztését s *az 1799-ben hozott ítéletet a helytartótanács 1805 június 8-án 14,570. szám alatt jóváhagyta* s egyuttal elrendelte, hogy a kik Nagy-Ecsed lakosait helytelen folyamodásokra ingerlik, azok az ilyen igyekezetüktől keményen, királyi szóval eltiltassanak.

Így tehát legfelsőbb helyen is megnyervén a gróf Károlyi család az őt jogosan megillető és tulajdonkép nem is vitás birtokát: a kisecsed-i pusztát és a szentmártoni pusztarészt, az árenda összegét föl emelte * s mivel ez nem volt ingyére a nagyecsedieknek, elhatározta, hogy ő maga fogja ezeket majorságilag használni és ezt 1808 áprillís 27-én Rápolthi Nagy György szolgabíró útján közhírré tétetvén, meg is intette a lakosokat, hogy ne akadályozzák ebbeli törekvését, mert hisz az árendát már föl-

* Az uradalmi gazdasági szék 1808 febr. 12-én fölhívta az ecsedieket, hogy a február 16-án Nagy-Károlyban tartandó ülésre reggeli kilencz órára jőjjenek be és írásban mutassák be nyilatkozataikat arról, vajjon akarják-e továbbra is árendában tartani a kisecsed-i pusztát oly föltétel mellett, hogy azon pusztának minden használható holdjáért 30 krajczárt fizetnek, azonfölül a Hetehegyen 60 öl fát vágnak s azt Vállajra behordják.

mondotta nekik, a kik pedig árendálni akarnának folyamodjanak az urasághoz s ne merjenek újra ő Felségéhez folyamodni s azzal a szegény adózó népet terhelni. De bizony a szolgabíró szavaira egyhangulag fölkiáltottak: «Mindnyájunk közös akarat, hogy ő Felségéhez folyamodunk» s nem is törődtek semmit a szolgabírói intéssel és az alispáni újabb tilalommal, melyet 1808 április 30-án hirdettek ki előttük, hanem még *a négy év előtt fölállított határdombokat is szétbányták.*

A MEGHIÚSULT REPOSITIO, VAGYIS BIRTOKBA- VISSZAHELYEZÉS.

Az uraság rögtön folyamodott a vármegyéhez s most maga az első alispán, Szuhányi János ment ki rendet csinálni, a mi hogy miképen sikerült neki, elmondja alábbi jelentésében:

«Alább írottak a méltóságos gróf Károlyi familiának kérésére a Nagy- és Kis-Ecsed között lévő határnak és határdomboknak felhányására mind a tts. ns. vármegyének végzéséhez, mind a törvény értelméhez képest a törvényesen meghatározott és annak módja szerint az ecsedi lakosoknak tudtokra adott határnapon, *május 28-án Ecsedbe kimentünk* és összehivatván az ecsedi előljárókat, úgymint nemesek hadnagyát Szánthó Jánost, ns. Pataky Mihály,

Dombrády Ferencz, Biró Péter, Sarkady István eskütteket; Nyiri Mihály adózó bírót, Veres Ferencz, Hermányi Sámuel, Szabó István, Nyiri Ferencz eskütteket s nagyobb részét az ecsedi nemes és nemtelen lakosoknak, elolvastatott és megmagyaráztatott mind a méltóságos uradalom által beadott jelentés, mind a haza törvényének ezen dologra vonatkozó értelme; tudtokra adatott az ezelőtt négy esztendővel felhányt és felsőbb helyek által helyben hagyott s a maga valóságában négy egész esztendőig fennállott határdomboknak általuk lett törvénytelen elhányása és elrontása; értelmesen eléjékre terjesztetett a haza törvényének azon rendelete, melyben a határdomboknak a maguk állapotjában való megtartása parancsoltatik s a melynek teljesítésére mi, alább irottak törvényesen, a méltóságos uraság kérésére, Ecsedbe jöttünk; törvényes büntetés alatt tiltattak a lakosok az általunk újra felállítandó határdomboknak elhányásától, a történendő veszedelemtől, mind a bíróság törvényes munkájának akadályoztatásától; megmagyaráztatott a lakosoknak az engedetlenségből származható és származandó következmény.

Ezek után kimentünk az ezelőtt négy esztendővel az uradalom által készített és felsőbb helyeken jóváhagyott mappán kijegyzett és az akkori deputatio által fölállított első határdombhoz, az ecsedi

előljárokát előre odaidézvén, hogy a bíróságot az első dombhoz követnék, melyre akkor olyformán nyilatkoztak, hogy feléje sem jönnek.

De mi a szomszéd helységekből a határdombok fölhányására rendelt emberekkel az első határdombhoz elérkezvén, nemsokára láttuk az ecsedi lakosokat egy csoportban sebes lépésekkel a városból asszonyaikkal, ifjaikkal s különféle szerszámokkal, úgymint ásóval, kapával, egynél puska is lévén, kijönni. Mi a munkát folytatván, az első határdombot felhányattuk, melyet azonban *a lakosok közül az asszonyok azonnal széjjelbúztak és a földdel egyenlővé tettek.* Nem használván a nagy lármában tiltakozásunk, mert egyebet nem lehetett megkülönböztetni, csak azt, mindhalálig nem hagyják a határdombok felállítását. A határdomb elrontása véget érven, csendesség lett. Ekkor a bíróság elől-ülője által értelmes módon eléjük terjesztetett cselekedetüknek törvénytelenége; megmondattott a lakosoknak, hogyha a határdombok felállítása felsőbb helyről nem rendeltetett volna is, a mennyiben mind Nagy-Ecsed nagyobb része, mind Kis-Ecsed egészen a gróf Károlyi földesuraságé, a két birtok között határt állíthatna fel, miután a lakosok Kis-Ecsedet több esztendő óta árendában birják. Erre a határdombot törvénytelenül elhányó asszonyok neveit tudakozván, azokat semmi módon meg nem

tudhattuk, azt kiabálván a lakosok mindnyájan, hogy azok az ő felekezetükből valók és a mit cselekesznek, azt az ő megegyezésükből cselekszik. Újra tiltattak az erőszaktételtől, megmondattván nekik, hogyha máskép nem lehet, brachiummal is fel fognak a határdombok állíttatni. Ezután az első határdombot föl is állítottuk újra, melyet *az asszonyok szemünk láttára ismét széjjelbánytak*, azt kiáltván a lakosok, mindhalálig nem engedjük. Új próbát igyekeztünk tehát tenni, elmentünk a másik határdombhoz. A lakosok utánunk. Midőn a határhányatáshoz fogattunk volna, a lakosok újra protestáltak ellene, azt kiáltván, hogy a határon a földet ne hányattassuk, ne szaggattassuk, hanem szép szerivel menjünk dolgunkra, mert mindhalálig nem engedik és *a mint mi egy ásó földet fölbányattunk, ők azt azonnal lebüzték*.

Ezen alkalommal mondott és fennszóval kiáltott piszkolódó szavakat nem említvén, tartottunk a veszedelemtől. A bíróság elnöke háromszor csendet parancsolt, mindannyiszor kérte és intette a lakosokat a törvénytelenység megszüntetésére, megmagyarázta a törvény értelmét és tudtukra adta cselekedtüknek következményét, melyre mindenkor azt felelték a lakosok, hogy mindhalálig nem engedik a határdombokat felállítani, azt állítván, hogy brachiumot a ns. vármegye sem rendelhet a felséges király

nyilvánvaló parancsolatja nélkül. Ezen balvélekedéseket minden igyekezetünk ellenére megátalkodottságuk miatt fejükből ki nem verhetjük.

Nagyobb-nagyobb lévén ezekután az összecsoportozott sokaság közt a lárma és a fenyegetődés, kénytelenek voltunk munkálódásunkat félbenhagyni és a tts. ns. vármegyének hivatalos kötelességünk szerint azon okból jelentést tenni, hogy hazánknak ezen dologban hozott törvénye értelmében további rendelést tenni méltóztassék. A kik egyébiránt alázas tisztelettel vagyunk a tts. ns. vármegyének alázas szolgálói, Károlyban 1808 május 30-án, Hiripi Szuhányi János m. pr. ord. alispány, Rápolthi Nagy György m. pr. alszolgabíró, Sánta József m. pr. rendszerint való eskütt.»

Ezt az esetet Klobusiczky Ignác jószágkormányzó özvegy gróf Károlyi Józsefnének röviden és velősen így adta tudtára:

«Folyó 1808 május 28-án a Repositio alkalmával Kis-Ecsed pusztán az ecsediek Szuhányi János viceispány urat onnét elkergették és a határdombokat, melyeket ő újra fölhányatott, szeme előtt erőszakosan semmivé tették, széthányták.»

Az ecsediek úgy tettek, mintha ők nem is volnának hibásak, még folyamodni mertek a vármegyéhez pártfogásért, vagyis hogy eszközölje ki, hogy az uraság a kisceledi haszonbért feljebb ne emelhesse.

A vármegye 1808 július 6-án felel nekik, még pedig szokatlan kemény hangon adván tudtukra ő Felsőge végzését. Megintette őket példátlan vakmerőségükért s egyuttal közölte velük, hogy brachium rendeltetett ki ellenük, ez okból újra inti őket az engedelmességre.

A BRACHIALIS EXECUTIO.

A brachium (karhatalom) 500 emberből állott, élén maga az alispán. Nagykárolyi hajduvárosi lovas-katona volt 40, lovas-insurgens 60 és 400 jobbágy. Augusztus 1-jére berendelték a vármegyére Ecsed város előljáróit s még egyszer megmagyarázta nekik az adófizetők hivatalbeli ügyvédje Iklódy László megyei ügyész, hogy mi is fog történni. De ők csak azt felelték, nekik brachium nem kell, az ő költségükre azt ne vigyék ki. Jól van, felelték erre a vármegyei urak, de akkor adjanak írást arról, hogy nem fogják az eljáró bíróságot munkájában akadályozni és háborgatni. Az ecsediek írást nem adtak, hanem szépen hazamentek.

Augusztus 4-én hajtották végre a brachialis executiót, a mi Borsiczky Pál nagykárolyi inspector-nak a jószágkormányzóhoz intézett jelentése szerint következő módon esett meg:

«Az ecsedi brachialis executio tegnapelőtt végbe-

ment, melyről röviden ezeket referálhatom : A határhányás az ecsedi temetőnél kezdődött a Brachium jelenlétében. Itten csak szóbeli versengések voltak és protestatiók. A határhányásnak körülbelül négy és öt óra között délután vége lévén, midőn az executionalis költségeket követelte volna Szuhányi alispány úr, azt felelték az ecsediek : *majd fizetünk bottal!*» Csakugyan pénzzel nem fizetvén az ecsediek, elhatározottat, hogy a csordából annyi darab marha szakasztassék ki, a mennyinek árából kitelhetik az executionnak díja. Ennek végrehajtására a hajdúvárosiak rendeltettek, kikre számosabb ecsedi lakosok kirohanván puskákkal, fejszékkel és dorongokkal a hajdúvárosiakat üzőbe vették és dorongokkal hajigálták, sőt a mint a Hályogos erdő mellett lévő csordából a marhákat kiszakasztani kezdték, mégannyi, azon erdőben lappangó ecsedi nép, mindenféle eszközökkel kirohant és a kit értek, jól hátba ütötték, sőt lőttek is a hajdúvárosiakra kétszer, hogy szinte a csordabeli kiszakasztott marhák szarvain verődött széjjel a serét. Nagy lévén a homok, nagy volt a por is, mivel a Hályogos-erdő mellől egyenesen Fábíánházára hajtották a marhát. Ezen zavar között egy hajdúvárosi is (hihetem, hogy a bunkós bot jól megdobbantotta a hátát), karabélyát az üldözőkre, kiket a por miatt nem láthatott, kisütötte és egy ecsedi primipilusnak a

bal pofáját tele lötte seréttel, ki aznap este meg is halt és így a mit nem gondoltam volna, mégis vérontással és emberhalállal végződött ezen executio.

A marha behajtatott Károlyba, mely 13 darabbul álló és 40 rftt.-ra becsültetett darabja, mely in summa 520 rftt.-ra megyen. A marha a bival-ólnál tartatik jó gondviselés alatt. Ma kellett volna azt kiváltani, de még semmi se lett belőle. Én tovább hétfőnél nem tartom, hanem vagy Soósra küldöm, vagy eladatom, itt ne emészsze a takarmányt és helyet ne foglaljon.*

A brachiumot a nemes vármegye rendelte ki és különösen kikérte a hajdúvárosiakat, sőt kiknek fegyverök nem volt, a vármegye adott kardokat és karabélyokat, mégis Szuhányi alispány úr azon hajdúvárosit, a ki az ellenségre kisütötte fegyverét elfogatni akarja, hogy pedig annál bűnösebbnek tehesse, visum repertumnak beadása végett Gerhard orvost, Tolnay esküdttel Ecsedbe kiküldötte. Szedliczky fiscalis a legényt kiadni nem akarja és

* «November 29-ik napjáig sem váltván ki az ecsediek az elfoglalt 13 darab tehenet, azok a nagy-károlyi bírák által megbecsültetvén, licitatioval dobszó mellett a többit ígérőnek eladtak összesen 688 rénes forinton, ebből a repositionalis executio költségeit 655 rft. 51 kr.-t levonván, marad 32 rftt. 9 kr., mely summa oly végből adatott át Rápolthi Nagy György szolgabíró úrnak, hogy azt az ecsedieknek kezükhöz szolgáltassa.»

hogy el ne fogattathassék, a várba rendelte ordi-
nancznak addig, míg viceispány úr más gondo-
latra tér.»

Az a «primipilus» vagyis a lázadók vezetője (az
ecsediek szerint «a szent igazság vértanúja») kit a
hajduvárosi katona meglőtt és sebébe belehalt, a
22 éves *Tóth István* volt, nemes Bujáki Sári férje.
Hatodikán temették el az egész város részvéte mel-
lett. Sepsi-Köröspataki Költő László akkori refor-
mátus lelkész tartott fölötte gyászbeszédet Ámós
proféta könyve 3-ik részének 6-ik verse alapján,
hol ez van írva: «Vajjon mikor a városban zeng
a kürt, nem rémül-e meg a nép? avagy lészen-e
oly veszedelem a városban, melyet az Úr nem szer-
zene?» — Ez azt is mutatja, hogy a lelkész csillapí-
tani igyekezett a felzaklatott kedélyeket.*

A kiküldött bizottság augusztus 8-án tett jelen-
tést eljárásáról.

SZÓHARCZ A VÁRMEGYEI BIZOTTSÁGGAL.

Felállítatván újra a határdombok, az uraság meg
volt ugyan erősítve a puszták birtokában s az ecse-
diek ugyan eltiltattak ez alkalommal is a puszták
további használatától, de bizony csak írott malaszt

* Ngs. és Nagyt. *Berey József* ecsedi ev. ref. esperes úr szi-
ves közlése nyomán.

maradt ez az ő nyakasságuk folytán, mert hiába akarta az uradalom használni, az ecsediek újra hatalmaskodtak. Azért az uraság *birtokba visszahelyező pert* indított ellenük a vármegyénél.

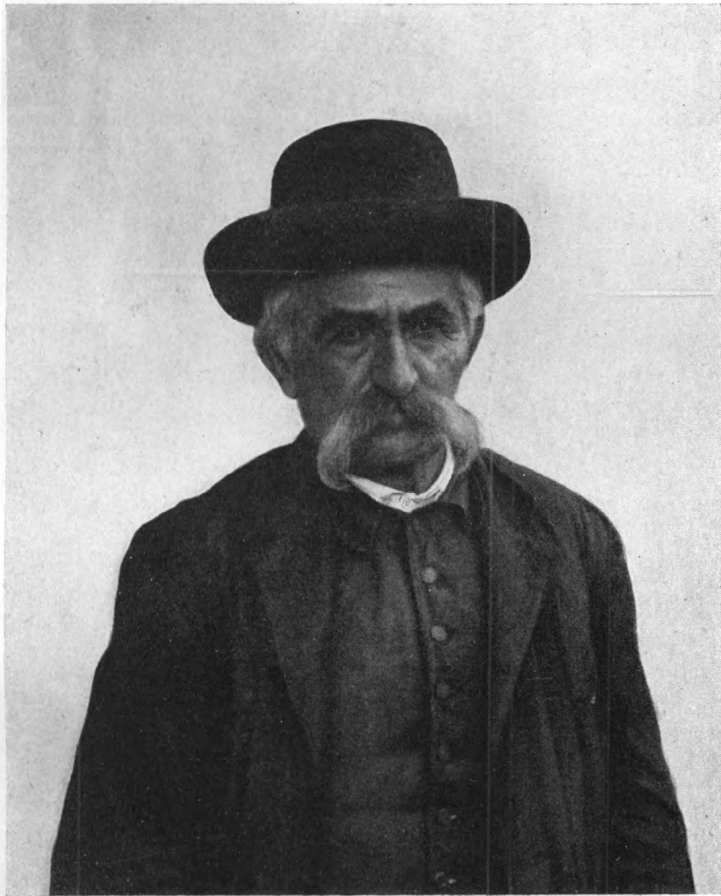
A vármegye 1808 november 17-én hozott ítéletével a földesuraságot visszahelyezte Kics-Ecsed pusztának további birtokába és szabad használatába s még azt nap bizottságot küldött ki Ecsedbe az ítélet végrehajtására.

A lakosok igen-igen zúgolódtak és protestáltak az ítélet és a végrehajtás ellen, köztük kivált *Molnár István* contribuens, a ki gyakran járt Bécsben is.

Nem lesz érdektelen az *ecsediek, de különösen Molnár István szóbarczát az eljáró bizottsággal* itt egész terjedelmében adnunk, melyből kitűnik az ecsediek végtelen elkeseredése.

Ugyanis, mikor az eljáró bizottság elnöke: Hiripi Szuhányi János alispán megmondotta az adófizető bíró házánál egybegyűlt mintegy húsz főnyi tömegnek, hogy a királyhoz Bécsben beadott panaszuk informatióadás végett a vármegyére leküldetett, az öreg *Szántó Mihály* azt mondotta a jelenlevőknek:

«No becsületes város, itt sem órát, sem időt nem kell várni, hanem mindjárt újra küldjünk Bécsbe, mert én úgy gondolom, hogy a nemes vármegye itten informatiót nem adhat, mert magatette a törvényteleniséget.»

Erdélyi fényképe után.

ÖREG SZÁNTÓ JÁNOS,
A SZÓHARCZVÍVÓ ÖREG SZÁNTÓ MIHÁLY
MA ÉLŐ UNOKÁJA.

A lakosok erre felkiáltottak:

«Hogy adhatna jó informatiót, midőn törvénytelenül gyilkosmódra meglövette az ártatlan embert! Csak deputatiót küldjünk Bécsbe!»

Ez iránt mindnyájan megdorgáltattak és a mi a deputatiót illeti, azt mondotta a bizottság előlülője a lakosoknak, hogy a nemes ember a maga költségén elmehet Bécsbe, de a contribuenseket attól eltiltja és parancsolja nékik, hogy semmiképpen Bécsbe menni ne merészeljenek s passust sem fognak nyerni a menetelre, mivel a felsőbb helyek által a contribuenseknek haszontalan költségek elkerülése végett ez megtiltatott.

Ezekre *Molnár István* adófizető azt felelte:

«Uram, uram, viceispány uram! Én ugyan contribuens vagyok, de attól engem el nem tilt senki, hogy Bécsbe ne menjek. Ha már annyiban van a dolog, megmondom azt is, hogy most is én voltam odafel és elmegyek újra, ha csak eddig (a két térdére mutatván) mind a két lábam el nem szakad. Sőt azt mondom viceispány uramnak, hogyha itt Fábriánháza és Ecsed közt akasztófa volna s tudnám, hogy a bécsi útért felakasztanának, ha tovább nem mehetnék is, mégis elindulnék.»

Mire a bizottság előlülője azt felelte:

«Hallja kend, látom, hogy kend nyakas ember, meglehet még, hogy lesz is ott akasztófa. Az ily

beszédük békétlenséget jelentenek és ennek soha jó következése nem lesz.»

De ő ezzel nem gondolván, azt viszontagolta :

«Én azt nem bánom, mivel a bosszuságban többre is vetemedik az ember, mert látom, hogy bennünket törvénytelenül akarnak elnyomni. Eddig még némelyeknek kedveztem, hanem ha így vagyon a dolog, fel fogom fedezni a mit tudok.»

Ezek után a bizottság felhívta őket, jöjjenek ki a határhoz, a hol a kiscseddi puszta resignáltatni fog a földes uraságnak és exequáltatni a megítélt bírói költség és fáradság. Erre ők protestáltak és azt mondták :

«Nem megyünk, mert félünk a veszedelemtől és executio alá nem nevezünk semmit, mert a szegény ember jószága nem polyva. Majd meglátjuk, ki fog bennünket erőltetni a megfizetésre. Protestálunk az executio ellen.»

A nagy szóharcz után az eljáró bizottság kivonult a kiscseddi határhoz, senki sem követvén őket az ecsediek közül; vissza is helyezte a földesuraságot a birtokba és három ekét az uradalom rögtön bele is állított.* A szántók szántottak ugyan, de mihelyt a bizottság eltávozott, a számosabban kigyüleke-

* Az eljáró bizottság jelentése a vármegyéhez 1808 november 17. Ecsedben.

zett ecsediek elkergették őket s így a *repositio* ismét füstbe ment — most már *barmadszor!**

Az uraság ezután már hiába is folyamodott újabb karhatalom kiküldése végett a vármegyéhez, mert ez azt a választ adta neki 1808 deczember 19-én, hogy most már előbb a helytartótanács parancsát várja az ecsediek ellen; addig nem intézkedhetik a karhatalom kirendelése dolgában, hanem a visszahelyező pert azonnal felküldi a helytartótanácsához és jelentést tesz «az ecsediek vakmerőségéről, megátalkodott nyakasságáról».

Az ecsediek azonban ezalatt sem pihentek. Nyugodtan használták tovább a kisceledi pusztában lévő «Hályogos erdőt», a melynek pusztítását a vármegye 1809 márczius 13-án megtiltotta nekik; és minduntalan a királyhoz folyamodtak, ki a helytartótanács útján 1809 július 17-én jelentést kívánt a dolgok mibenállásáról.

A vármegye 1810 január 15-én tesz is jelentést az egész ügy mibenállásáról, melyből kitűnik, hogy az uraság még akkor sem volt a puszták birtokában.

* «A lázító és a felsőbbség rendelését megvető Molnár István bírót» merész szabadszólásáért a vármegye a helytartótanácsnak 1811 szept. 3-án 22655. szám alatt kelt parancsára minden közhivatal viselésétől kizárta azzal a hozzátétellel, hogyha ezentúl is ily vakmerőségre vetemednék, hatalom adott az uradalomnak a községből való kicsapására.

A VÉGLEGES REPOSITIO BÍRÓI HATÁRJÁRÁSSAL.

A helytartótanács 1810 július 26-án közli a vármegyével ő Felsége parancsát az ecsedi perben: Mivel az ecsediek — mondja a parancs — a világos királyi parancsnak ellenére a határjárást ismételten meg-hiusították, a földesuraságot a pusztái használásában akadályozták, a Hályogos nevű kis erdőt pusztították, a nagyecsed-i határ fölmérését megakadályozták: mindezeknél fogva ő Felsége legkegyelmesebben el-rendelte, hogy a fentemlített makacs panaszolkodók a legszigorúbb kidobás terhe mellett ne merész-kegjenek megakadályozni a Nagy- és Kis-Ecsed közti határdombok felállítását, a pusztáknak a földes-uraság által történendő használását és a nagyecsed-i terület pontos fölmérését, melyet még brachiummal is végre kell hajtani. A helytartótanács utasítja a vármegyét, hogy a királyi parancs végrehajtását felelősség terhe mellett eszközölje mielőbb, az ecsedieknek pedig adja tudtul, hogy ő Felségéhez ne merjenek többé folyamodni. Egyuttal a pert megőrzés végett visszaküldi.

A vármegye a királyi parancsot 1810 augusztus 27-én tárgyalja, a mikor az első alispánt, Eötvös Sándort teljhatalommal, akár brachium alkalmazá-sával is kiküldi a királyi parancs végrehajtására, melléje adván három táblabíró-t és egy szolgabíró-t.

A küldöttség 1810 szept. 14-én ment ki Nagyecsedre s a bíró házában összegyűlt népnek felolvasta a királyi parancsot, azután Kis-Ecsed pusztát átadta a grófi család kerületi ügyészének, Kis-Sávolyi Tóth Mihálynak. Mikor a birtokbavisszahelyezést a helyszínen végre akarta hajtani, az odaidézett nagyecsediek közül senki sem jelent meg, a szomszéd helységek lakosai azonban számosan. Az uradalmi ügyész azonnal 100 ekét állíttatott be és a felszántott területet rozsszal be is vettette, a legelőn tanyázó ecsedi barmokat pedig kihajtatta s Fábánházáról hajtott urasági marhákat eresztett rá.

Ugyanezen napon eszközölték a határjárást, 87 határdombot állítván föl.*

A bizottság jelentését 1810 december 17-én vette tudomásul a vármegye.

*Tóth Mihály uradalmi ügyész a birtokba visszahelyezésről szóló bizonyítványt 1810 nov. 30-án küldte meg özvegy Gróf Károlyi Józsefnének e kísérő sorokkal : «Méltóságos Grófné! Sok alkalmatlan és hosszas ideig taró pörlekedések után megnyert és a méltóságos gróf Károlyi familia részére megítélt kiscsedi curialis pusztául szőlő és a törvényes bíróság által kiadott repositionalis executiórul való testimonialis levelet ttes Szathmár vármegye hiteles pöcsétje alatt kivévén, Nagyságodnak oly örömmilatkoztatással nyujtom be : hogy ennek szerencsés kimeneteléről, annyi részt veszek magam jó hírére nézve, a mennyit Nagyságod szeretett gyermekei annak használásában.»

II.

Nagy-Ecsed lakosai nem lettek volna igazi tősgyökeres magyarok és Károlyi Sándor szerint «ellenkező atyafiak»,* ha a történetek után azonnal föladták volna Kis-Ecsed pusztára vonatkozó képzelt jussukat és nem protestáltak volna tovább is. Dehogyanadták föl, dehogyanem protestáltak. Hisz alig telt el a birtokbavisszahelyezés után három hét, midőn írásbeli tiltakozást küldtek a vállaji ispánnak, a melyben ugyancsak keményen protestálnak a kiscsedői pusztában lévő Hályogoserdő vágatása ellen, «*mielvelők azt a Felség engedelméből ecclesiájuk számára ültették*».

A vállaji ispán, Mike András 1810 október 9-én megküldte az ecsediek tiltakozó declaratióját a regensnek azzal a véleménynyel, hogy a bajnak minden további eltávoztatása céljából legjobb lenne az erdőt egészen kivágnak. Mivel az uradalmi ügyész is hasonló véleményt adott, Klobusiczky Ignác

* Gróf Károlyi Sándor az ő leveleiben a *protestansokat* rendszeresen ellenkező atyafiaknak nevezi.

regens november 10-én meghagyta az ispán-nak, «hogy Vállaj, Fábiánháza és Mérk helységek egész erejét összevevén, az úgynevezett Hályogerdőt egyszerre egészen vágassa le és fáját azonnal, ha Vállajra nem lehetne, tehát Fábiánházára szállíttassa.»

Mike András uram már november 22-én jelenti, «hogy a kisceledi pusztán lévő *Hályogos nevű 18 boldas erdőt egészben kivágatta*, az abból került 286¹/₂-öl fát Vállajra és a 80 darab szulápot Fábiánházára szállíttatta, úgy hogy semmi legkisebb fa sem maradt ottan».

De azért az ecsediek nem hagytak fel a hatalmaskodással, mert deczember 7-én azt jelenti a vállaji ispán a regensnek, hogy a kisceledi puszta három kerülője nem bír az ecsediekkel, kéri tehát még egy kerülő fölfogadását megengedni. Ajánlja is mindjárt kerülőnek Süveges János obsitos granatéros káplárt. A regens az ajánlást helybenhagyta oly megjegyzéssel, hogy ennek a kerülőnek a szolgálata és fizetése csak addig tartson, míg az *ecsed-i villongások* tartani fognak. E villongások pedig még sokáig tartottak, mert 1813 november 5-én a nagykárolyi inspectoratus a vállaji ispán jelentését mutatja be a regensnek, «mely szerint a nagyecsediek az uraság kisceledi pusztabeli kerülőit meglövöldözték és megvérezték, mivel pedig ezen kerülők

a Kis-Ecseden lévő drága jószágnak megőrzésére éppen elégtelenek; addig is míg ezen helytelenség törvényes úton vindicáltathatik, nyolcz vagy tiz nyakas kerülő felfogadását és azoknak puskákkal való ellátását ajánlja. Erre a regens utasítja az ispánt, hogy «fegyverviselt bátor legényeket fogadjon, a kik az ecsediekkal semmiféle nexusban nincsenek».

Ezen új kerülők közül egyet: Angyal Jánost, Pelyvási András nagyecsed-i lakos 1815-ben agyonlőtt.

A nagyecsed-i lakosok 1810 október havában özvegy gróf Károlyi Józsefnéhez folyamodtak, adatna nekik a kisceledi pusztában földeket árendába.

Mivel a folyamodványuk nem úgy volt írva, mintha kegyelem útján akarnának valamit kérni, hanem mintha a régi és már végképpen elítélt keresetüket ismét megújítani kívánnák és mivel az executionalis hatóság ítélete szerint már harmadik esztendőül fogva a kisceledi pusztának minden haszonvételeit az eltiltás napjától kezdve a földesuraságnak tartoztak volna megfizetni, de nem fizették meg: Klobusiczky Ignác regens 1810 deczember 14-én a következő véleményt adja a grófnénak az ecsediek folyamodványára:

«Az ecsedieknek, mint hálaadatlan és nyughatatlan embereknek, a kik a kisceledi pusztában,

tőlük törvényes visszavétele után is, a Hályogos nevezetű erdőt pusztítván, mind a méltóságos uraság ellen, mind ebbeli 12454. sz. a. nékiek kihirdetett királyi parancsolat ellen újonnan törekednek, méltatlanul segedelmet ne adjon; a Dombrádyaknak pedig (Dombrády Józsefnek és Ferencznek), a kik ezen tárgy megvizsgálása után a népnek az uraság ellen való legnagyobb fellázasztóinak találtattak, semmi segély vagy reflexio ne adassék.»

A grófné a regens véleményét elfogadván, a kérényt hasonló értelmű válaszszal visszaküldötte az ecsedieknek, a Dombrádyakra nézve pedig utasította Tóth Mihály ügyészét, hogy tőlük az inscriptiót per útján vegye el.»*

E szerint az ecsediek «makacs nyakasságuk miatt» végképp elesvén a kiscei puszta használatától, a közel lévő pusztacsaholyi határban más földesuraktól pénzért árendáltak földeket és kenyér dolgában, nádvágáson és csikászaton kívül jobbra abból élőködtek.

A következő négy esztendő (1811—1814) viszontagságai, különösen a folytonos esőzések nagy inséget zúdítottak az ecsedi lápban és annak tövében lévő helységek lakosaira, így a nagyecsediekre

* Ezeknek a Dombrádyaknak egyik öse, Dombrády György a 18-dik század elején gróf Károlyi Sándor udvarbírája volt.

is, mert az árvizek miatt a belső telkek és az imitt-amott a lápon felül lebegő egynehány rét kivételével az egész határukat elborította a láp vize; halászáton és csikászaton kívül alig volt egyéb jövedelmük — egészen elszegényedtek. E szomorú helyzetükben a kiskorú gróf Károlyiak gyám gondnokához, gróf Waldstein Emánuelhez folyamodtak 1815 augusztus 25-én; előadván minden ügyesbajos dolgaikat, arra kérik a grófot, «engedje nekik vissza azt a határt (t. i. a kiscsedi pusztát) illendő census mellett állandó (tehát örökös) szerződésre, hogy ezzel mind a helytartótanács parancsainak elég tétesség, mind pedig a földesuraság kegyelmének gyakorlása reájuk kiterjedve legyen; mert a mostani állapotjukban nekik élniök lehetetlen.»

E folyamodványban két érdekes és jellemző rész ragadja meg figyelmünket. Az első az az elfojthatlan makacsság, mellyel ők a kiscsedi pusztát minden úton-módon meg akarják maguknak szerezni örök időre és most sem nevezik e pusztát a maga nevének Kis-Ecsednek, hanem csak «azon határ»-nak, mely szerintük Nagy-Ecsed határába tartozott mindig és tartozik most is. A második rész pedig a grófi családdal szemben való mosakodás, mentegetődzés: «Megvalljuk — írják ugyanis az ecsediek — hogy ily felette terhes állapotba helyeztetve lévén, kénytelenítettünk vagy a tekintetes nemes vármegyé-

AZ ECSEDIEK
«NAGYEMLÉKEZETŰ S MEGKÖNNYZHETETLEN
GRÓFJA: KÁROLYI JÓZSEF».

nek, vagy a főméltóságú magy. kir. helytartótanácsnak, vagy ő császári s királyi Felségének panaszkodni. Dehogy ezen panaszaink nem magát a méltóságos földesuraságot, hanem csak az uradalmi tiszt urakat tárgyazták, megtetszik az ide C) és D) alatt fektetett hajtalékoknak elhúzott soraiból. De nem is lehetett nekünk a méltóságos gróf Károlyiak ellen panaszunk, kiknek alattuk volt nyugodalmas és békeséges állapotunkra mindenkor örvendezve tekintünk vissza, mert *ha próbáltak is urbariumra is bűzni bennünket*, azt törvényes urbarialis per által próbálták, nem törvény útján kívül, mely urbarialis perben, ha a főm. m. kir. helytartótanács kegyelmes A) és B) alatt való parancsolataiban mellénk állott, azon parancsolatoknak ellene magukat nem szegeztek. *A honnan mindazok a szomorú esetek és károk azóta találtak bennünket, mióta nagyemlékezetű s megkönnyezhetetlen grófunk, Károlyi József, meghalálozott s az uradalmi tiszt urak szabadabban üzhették tetszéseiket.»*

Ez utóbbi nyilatkozat éppen úgy hangzik, mintha az ecsediek néhai gróf Károlyi József özvegyét, született gróf Wartenbergi Waldstein Erzsébetet akarnák vádolni azért, hogy sorsuk az ő kormányzása alatt fordult rosszra, mivel szerintük «az uradalmi tisztok szabadabban üzhették tetszéseiket.»

A rendszerető és kötelességtudó grófné nemcsak

mint gyermekeinek édes anyja, hanem 1803 óta mint azok természetes és törvényes gyámja is, a reá hárult nagy felelősség teljes tudatában minden igyekezetét arra fordította, hogy gyermekeinek jogait megvédje és sok rendezetlen jószágait jó rendbe hozza. Azért *félretéve minden érzelmi indokot és minden egyéb tekintetet*, bár igazságosan, de rendíthetetlen szigorral vezette a kormányrudat. Ez a cél és ezek a szempontok lebegtek szemei előtt az ecsediek ellen folytatott perben és akkor is, midőn a jobbágyi viszonyok szabályozásáról az 1809-dik év elején kiadta rendeletét, melynek igazi célját és értelmét a következő módon tárja fel jószágkormányzója előtt:

«Az *urbarialis regulatióról* kiadott rendeletemnek az a világos célja, kivánságomnak pedig igaz értelme, hogy a jobbágyok *tractamentuma* akár *urbariummal*, akár szerződéssel egyszer megállapíttatván, a jobbágyokkal való változó és az uraságnak sok alkalmatlanságot okozó bánás megszűnván, az uraság gazdasága is helyes és megmozdíthatlan talpkőre építtessék, *jövendőre pedig gyermekeimnek valahára regulázott jószágot adhassak által.*»

Ezért sürgette annyiszor és igen erélyesen az ecsedi per végleges lebonyolítását, de ebbeli törekvése és óhajta az ecsedi lakosok szívós kitartásán és ellenszegülésén hajótörést szenvedett.

Az ecsediek ügyében a helytartótanáctól 1810-től kezdve 1816-ig öt parancs jött a vármegyére, úgymint 1810 június 26-án 12454. sz. a., 1814 június 21-én 16765. sz. a., 1815 nov. 10-én 14210 sz. a., 1815 nov. 28-án 32413. sz. a. és 1816 szept. 24-én 28798. szám alatt. Ezekre várt a helytartótanács jelentést és a vármegye 1816 decz. 9-én be is terjeszti jelentését, melynek teljes szövege ez:

«A folyó 1816-ik év szeptember 24-dikéről 28798-ik szám alatt Ecsed városának panaszkodó folyamodására kiadott kegyes rendelés következtében alázatosan jelentjük:

1-ször. Hogy az 1810-ik esztendőben június 26-án, 1814 június 21-én és 1815 november 10-én a 12454., 16765. és 14210-ik számok alatt lévő, az ecsediek panaszai iránt kelt parancsolatokat legottan teljesítettük. Mert mind a járásbeli szolgabírónak, mind pedig külön kiküldött tagjaink által az ecsedieket megvilágosítani és megnyugtanni akartuk a legkeményebb fenyegetés alatt, hogy a telkeikből is ki fognak becsültetni és testiképpen is megbüntettetni a lázasztók és azok, a kik nyughatatlanságuknak jeleit fogják adni, és hogy ezentúl a felsőbb helyeken semmiféle panaszuk ezen dologban be nem fog vétetni. *De annyira el vannak képzelt privilegiumaikkal csábitva*, hogy egyáltalában sem az uraság tisztjeinek, sem kiküldöttjeinknek hitelt nem adnak és

magukkal el nem hitethetik, hogy a dolgaikban kiadott és megmagyaráztatott parancsolatok Felséges Urunknak akaratai volnának, annyiival inkább, mivel azóta is többrendbeli folyamodó írásaik bevétetődtek. Ugyancsak a fent tisztelt parancsolatoknak értelmében meghagytuk a gróf Károlyi uradalomnak, hogy a nagyecsedei határt méresse fel. Hanem azt az uradalom szintén öt esztendőől óta nem teljesíthette a szárazabb időkben az ecsediek ellentállásai miatt, azután véghez nem vitethette a sok esőzések és árvizek miatt, mivel 1811. esztendőől fogva a belső telkeket és imitt-amott a lápon telül lebegő egynehány réteket kivéve, az egész nagyecsedei határt elborította a láp. De a szárazabb évek visszatérésével ha a nagyecsedei határnak haszonvehető földeit fölméretné is az uraság, az még jobban nevelné az ecsediek panaszait, mert most az egész nagyecsedei határnak egyedül csak a nagyecsedei lakosok vannak haszonvételében és birtokában, az uraságnak 51 krajczáron kívül egy-egy telektől egyebet nem fizetnek és egyébre nem is szoríttatnak.

Nem is a nagyecsedei határ az, a mi örökös nyughatatlansággal vesztegeti a lakosokat és a mit egész szabadsággal nádvágással, halászattal, csikászattal és kaszálással is használnak; hanem a kisécsedi határtól való makacs nyakasságból következett elesé-

sükért — a hol arendáért az 1804-ik esztendő előtt sok szántóföldet bírtak — nem szűnnek meg nyugtalanzkodni és panaszolkodni.

2-szor. Az ecsedieknek az 1808-ik esztendőben történt és a brachialis foglalásból származott kárait parancsolja megvizsgáltatni ő cs. királyi Főhercegsége és a nagyméltóságú királyi helytartótanács ugyanezen kegyelmes rendelkezésében. De minthogy azon károkat éppen nem a földesuraság okozta az ecsedieknek, hanem maguk maguknak, a mint azt 1810 január 15-iki közgyűlésünkben tett alázatos jelentésünkben előadtuk; mivel a 1804-ik esztendőben eszközölt határjárás után a kisceledi határnak haszonvétele a földesuraság magához vévén, és annak haszonvételeben az ecsediek megháborítván az uradalmat, közigazgatási visszahelyező pörrel és az ecsedieknek makacs ellentállása után brachialis elfoglalással is kellett az uradalomnak maga jogait fenntartani, akár a marhákban — a melyek a brachialis költségek fejében tőlük törvényesen foglaltatnak el — akár őszkor a vetésben, — a melyeket a kisceledi határon, a hol nekik már vetniek sem volt szabad — a brachialis erőttel miatt vallott károkat nyughatatlan fejességükkel maguknak okozták: annálfogva további kegyes rendelésig megvizsgáltatni nem rendeltethettünk, mivel azon károk nem a nagyecsed határon és nem is az uradalom

által tétettek, hanem a brachialis lovas erő által törvényesen követtetett el rajtuk, a mit az ecsediek magukra kihoztak és a mely erő kártétel nélkül valamint ki nem állhatott, úgy igazabban még az uradalomnak több kárt okozott.

3-szor. A panaszolkodóknak részszerint megvilágosítására, részszerint megnyugtatasára hiteles párban kiadatni rendeltük és ki is adattuk mindazon írásdarabokat és felsőbb elhatározásokat, a melyek ezen ecsedi urbarialis ügyben kiadattak és előfordultak. Sőt minekutánna ama megvilágosításukat és megnyugtatasukat megyebeli tiszteink által sikertelenül próbáltuk, e mostani közgyűlésünk eleibe nagyméltóságú főispányunk előülése alatt a város előkelő lakosait is berendeltük és iparkodtunk őket megvilágosítani és megnyugtadni. Ahhozképest

4-szer. Az 1815-dik esztendőben november 28-án a 32413. szám a. kiadott kegyes rendelés értelmé szerint nyomóssan ki is kérdeztük az ecsediektől, ha *van-e valami privilegiumuk Kis-Ecsedről és ha van, mutatnák elő.* Melyre ők azt felelték, hogy nekiek különösen Kis-Ecsedről semmi privilegiumuk nincsen, hanem van a XV. századból az egri káptalanból kivett határjáró levelük, a hol általjában az ecsedi határról van emlékezet és elő nem fordul a kisceedi határ. Ecsed városának privilegiumait pedig néhai Báthory Gábor, Rákóczy György feje-

delmektől és a szepesi kamarától hiteles párokban bemutatták volt régen ezelőtt 40 évvel is a vármegyének, a mely privilegiumok mind be is mentek az urbarialis pörbe. Sőt felhozták, hogy Mátyás császár és király privilegiumaikat meg is erősítette, sürgetvén pedig őket, hogy ezen megerősítő privilegiumaikat maga valóságában ezen gyűlésünk folyamta alatt mutatnák elő; azt teljesíteni elmulasztották, noha eleintén ígérték is. Azután valamint a járásbeli tisztünknek a helyszinén, azon szerint a behívott kilencz előkelő ecsedi lakos úgy nyilatkozta ki magát gyűlésünkben, hogy az ecsedi brachialis dolgokról szóló írásdaraboknak hiteles párszajait és leírásait nem egy-két ingerlő ember közölök, nem is a községnek valamely vagy nagyobb része, hanem átaljában az egész község fejenkint kívánja. A mint is feljebb tett jelentésünk szerint azon írássoknak kiadását már elrendeltük.

5-ször. A mennyiben jelentésünk elején tisztelt kegyes rendelésben az esedező levélnek kitételéről és ő cs. k. Főherczegsége és a nagyméltóságú magy. kir. helytartótanács kegyesen tudósítani kíván, az esedező levélnek több kitételei elegendőleg megmagyarázták azt, hogy a mostani állapotjukban nem is élhetnek, szükségesnek tartjuk még megemlíteni. Tagadhatatlan, hogy az elmúlt négy esztendőnek viszontagságai, a sok esőzések nagy ínsé-

get eresztettek a folyamodó ecsediekre, de közös az a nyomoruság más megyebeli lakosokkal is. Bizonyos az is, hogy most a folyamodó ecsediek kenyér dolgában leginkább a közel lévő pusztá nyircsaholyi határból élösködnek, a hol legelőt és szántóföldeket is pénzért árendálnak vidéki földesuraságotul.

De kinek eshetne meg szíve ezen makacs emberek során! a kik elszegényedett állapotjuknak — nem tekintvén az idők mostohaságát — egyedül maguk az okai!

Mert a mikor 1799. évben és 1803-ban január 18-áról az 1577-ik szám alatt a nméltóságú helytartótanács az uradalmat oda utasította, hogy az ecsediekkel vagy örökös alkut tegyen, vagy ha a felek reá nem állának, új urbariale regulamentumot készítsen, *ugyanezen ecsedi nyughatatlan folyamodók megvetvén a gróf Károlyi családnak minden jóindulatját, mely szerint az az őket nem illető kisceledi pusztában urbariale regulamentum mellett még akkor részeltette volna őket, nyakasan semmiféle urbriumról hallani sem akartak.* Következésképpen kénytelenített az uradalom őket szorosabban és egyedül a nagyecsedi lápos határra szorítani és határdombok hányásával Kis-Ecsed határát, a mitől se fizetni, se dolgozni nem akartak, és a mi a régi fejedelmek privilegiumában nem is foglaltatik, egyenesebben maga hasznára mint majorság földeket fordítani.»

Ez évben a kiskorú gróf Károlyiak gyámgondnoka, gróf Waldstein Emanuel a szegényebb sorsú ecsedieknek kenyérnek való gabonát rendelt kiosztani. *De ezt a segélyt az ecsediek* Thanhoffer Márton vállaji ispánhoz 1816 jul. 23-án írott levelükben *visszautasították*, mivel ők azt legfőlebb megköszönni, nem pedig annak idején visszafizetni tudnák. «Nem is az volt az 1815-dik évben beterjesztett esdeklésünk célja és tárgya — írják ők — hanem hogy a nméltóságú gróf tutor a tőlünk ez előtt hat esztendővel elvett határt (értsd: a kisceledi pusztát) nekünk bizonyos censusra adassa vissza, várjuk azért a nagyméltóságú gróf tutor végső kegyelmes választát.»

1817 április 11-én megint ő Felségéhez folyamodnak, a mely folyamodásuk majdnem egészen egy a gyámgondnok grófhhoz 1815-ben benyújtott kérelmükkel. Ezen folyamodásra két királyi parancs is ment a vármegyére 1817 július 22-én 21,010. és 21,020. számok alatt. Az első az ecsedi uradalmi tisztek zsarnokoskodásáról kelt, a második pedig utasítja a vármegyét, hasson oda, hogy a földesuraság adjon földeket az ecsedieknek a megélhetésre.

A vármegye 1817 szept. 4-én Csomay Pál táblabíró és főügyészt és Nagy György esküdtet kiküldötte, hogy barátságos úton bírja rá az uradalmat,

hogy az elszegényedett ecsedi lakosoknak rendes földesúri adózás mellett annyi földet adjon, hogy abból élhessenek.

Kallós József nagykárolyi uradalmi ügyész nem is zárkózott el ez elől s október 16-án 2739. titoknoki szám alatt ajánlja is a gyámgondnok grófnak, hogy az ecsedieknek a nagyfenekei pusztából lehetne 1200 hold földet adni vagy oly föltétellel, mint más községeknek szokott adatni, vagy pedig holdjától 1 frt 30 kr. fizetés, továbbá heted-dézma és két gyalognapi szolgálat mellett.

Odafent Pesten azonban máskép gondolkoztak s hosszas huza-vona után végre 1818 február 12-én 188. titoknoki szám alatt Rötth József, a gróf Károlyiak jogügyi igazgatója teljesen elutasította az ecsediek kérelmét és e helyett egy beadványt küldött Kallós kezébe, melyet utóbbi 1818 márczius 27-én az uradalom tisztsége nevében Nagy-Károlyban benyújtott a deputatióknak. Ez a földesurasági visszautasító válasz oly érdekes, hogy egész terjedelmében közöljük:

«Tekintetes Kiküldöttség! Minekutánna a mult 1817 július 22-éről 21,020. sz. a. főméltóságú m. kir. helytartótanácsból érkezett azon kegyes intéző levelet — melynélfogva a tts. ns. vármegye oda utasíttatik, hogy az ecsedi földesuraságot arra bírni igyekezzék, hogy az odavaló lakosoknak élelmére

szükséges földeket igazságos és mértékletes föltételek mellett adna — az alulírt uradalmi tisztség a méltóságos gróf gyámatya és gondviselő úrral közölte volna: ugyanannak rendelkezésből az alulírt tisztség alázatosan jelenti, hogy a földesuraság épen el nem hitetheti magával, hogy az esedező község a határjának megtágítása nélkül el nem élhetne. Megelégedtek az esedezők elei a mostani határukkal még azon időben is, melyben a kiscsedei puszta valószínű falu volt, következésképpen az egész kiscsedei határt maguk a kiscsediek, nem pedig a nagyecsedei lakosok birták, a midőn t. i. a földnek kevesebb bece és haszna volt és a kereskedésnek személyes iparkodásnak semmi kelete a hazában nem lévén, a kenyérkeresésnek ezen ágait és útjait nem használhatták, hanem a hazafiak egyedül a föld természetényeiből keresték élelmüket. Most már ellenben az élelem módjának ágai, a virágzásban levő mesterségek, kézi művek kereskedés által megszaporodván, ezeknek folytatásával a közönséges tapasztalás szerint földművelés nélkül is lehet élni. De különben is a mult sanyarú esztendőknél példás tapasztalása megmutatta, hogy a könyörgőknek ezen előadásuk, mintha határukból és földek nélkül el nem élhetnének, valóban helytelen, mivel az ecsedei lakosoknak száma kiköltözések által éppen nem kevesbedett, sőt *a kenyér dolgában közsegedelemre*

sem szorultak. * Emellett tudva vagyon a tts. ns. vármegye előtt, mily sok áldozatot tett légyen a gróf Károlyi család a contributionalis fundusnak, midőn a legkisebb pusztát külföldről nagy költséggel beszállított jövevényekkel megnépesítette és azon a virágzó svábhelységeket fölállította, melyek ezen vármegyében a közterheknek legnagyobb részét viselik és a melyek ma is birják és használják az uraság pusztáit: ilyenek a Vada, Kide, Bobáld, Szent-János, Porháza, Tagy stb. prædiumok, melyeket Károly városa, Fény, Csanáros helységei használnak, részint contributióban, részint árendában. De még tudva vagyon a tts. ns. vármegye előtt az is, hogy ezen telepítések által a gróf Károlyi család annyira kifogyott a majorság földjeiből, hogy sok helyen robotjait sem tudná fölhasználni, ha azokat az erdőkben nem használná. Innen következett a mult 1815. és 1816. esztendőkből, hogy noha a gróf Károlyi familiának ezen vármegyében nagy-kiterjedésű jószágai vannak, mégis az egész termése alig volt elegendő a megszorult s éhező jobbágyainak fölsegállítására.

Tekintve ezen környüállásokat, elhitéte magával az alólírt tisztség, hogy a főm. m. kir. helytartó-

* A mint már előbb említettük, midőn a grófi gyámgondek nekik a mult évben kenyérnek való gabonát rendelt kiosztani, azt ők visszautasították.

tanács a gróf Károlyi familiától az ecsedi lakosok puszta előadására — kik különben is nem mindnyájan adózók és nem mind a gróf Károlyi uraság emberei — nem fog új áldozatokat kívánni, annál kevésbé nem, minthogy az ecsediek a határukbeli földeknek szűkét kevés földjeiknek szorgalmasabb művelése, a közel lévő hasznos piacozások, a kereskedés és mesterségek űzése által könnyen kipótolhatják, sőt minekutánna a nagyméltóságú Comissio folyamatban lévő munkálkodása által az ecsedi láp kitisztításának és kiszárasztásának eszközlése is reménylhetik, a nagyecsed határ is rövid idő alatt nagy részben hasznavehetővé s élhetővé tétetvén, az ecsediek életmódja ezzel is könnyebbedni fog. Mindezekre nézve tehát a mélt. gróf gyámatya minden tisztelete mellett is, melylyel a fm. m. kir. helytartóságnak kegyes intézeteihez viseltetik, semmiképpen reá nem állhat arra, hogy a könyörgő községnek állandó feltételek mellett földeket adjon és velük azok iránt valamely szerződésre lépjen, mint-hogy az ilyen szerződések semmi változást nem engedvén, azok által a gyámsága alatt lévő árváknak nagyobb rövidséget okozna, mintha birtokuknak valamely részét elidegenítené. Ugyanis, ha az ilyen szerződés azon okból, hogy az a gyámság alatt történt, mint sikertelen elébb-utóbb megsemmisíttethetnék, azon esetre abból az ecsedieknek

csak ideig-óraig tartó könnyebbségük következnek, az árváknak pedig költséges és fáradságos pörök okoztatnának. Ha pedig ezen szerződések a gyám-
atyának azok megtételére való tehetetlensége tekintetéből sem másoltathatnának meg, úgy a gróf gyám-
atya törvényes kötelességeinek áthágásával olyan kötelezést hozhat az árvákra, a melyből örökös rövidségük következnek.

Idejárván tehát az is, hogy valóban nincs is a mélt. uraságnak olyan földje, a mely nélkül vagy a fennálló gazdaságnak megcsonkítása nélkül el lehetne, vagy a melyet más és a közterheket inkább viselő helységeitől azoknak romlása nélkül elvehetne és az ecsedieknek adhatna; alázatosan könyörög az alólfrott tisztség, méltóztassék a T. Kiküldöttség mind az esedező ecsedi lakosokat arra inteni, hogy a határukkal megelégedvén s maguknak a szomszéd határookban és pusztákon árenda vagy felében való művelésre földeket szerezvén, valamint ezt más helységek is gyakorolják, élelmüket könnyebbíteni igyekezzenek, mire annál inkább reá érhetnek, mint-hogy a földesuraságnak urbarialis szolgálatot nem tesznek; mind pedig a tts. ns. vármegyénél az iránt közbejárni, hogy az a fent előadott okokat tekintetbe vévén, a főm. m. kir. helytartótanácsnál a nyughatatlan ecsedi lakosok helytelen kéréseiknek félretételét annyival is inkább eszközölni méltózt-

tassék, minthogy az *ecsedieknek egész kérésük csak odaczeloz, hogy a kiscsedi pusztát, mint az ő bibás képzelődésük szerint a nagyecsed határhoz tartozó részt magukhoz húzhatnák*, holott ezen pusztát minekutána a fõm. m. kir. helytartótanácsnak 1810 június 26-án 12,454. sz. a. kelt kegyes parancsolatja mellett a földesuraság maga szabados használása alá vette s elkerülhetetlen szükségére nézve tulajdon majorságának fordította és azt költséges, de szükséges gazdasági épületekkel megrakta; nékiek semmi esetben, sem részben, sem egészen át nem engedheti, de az *ecsediek a most tisztelt kegyes rendelésben Kis-Ecsed iránt a felsõbb helyeken való további folyamodásoktól is eltiltva lévén; e részben mostani kérésük figyelembe sem jöhet. Állandó tisztelettel maradván, Károly 1818 márczius 27-én a tts. kiküldöttség alázatos szolgái: a nagykárolyi uradalmi tisztség Kallós József uradalmi fiscalis által.*»

Megkapván a kiküldöttség a grófi gyámgondnok válaszát, kiment márczius 29-én Kis-Ecsedre s ott közölte az odaidézett nagyecsediekkel, hogy Kis-Ecsedet semmi körülmények között nem kaphatják meg az uraságtól. Erre õk kijelentették, «hogy nekik másutt sehol föld nem kell, semmi urbarialis vagy más kötelezettséget nyakukra nem vállalnak, még a kiscsedi prædiumot sem veszik ki más

kötelezettség alatt, csak a mint a privilegiumuk tartja és ahhoz ragaszkodnak». Felvetették azután a kiküldöttségnek, hogy a királyi parancsban nyilván ki van téve, hogy Kis-Ecsedet adja nékik vissza a földesuraság, «mert ezen szó alatt: *territorium*, Kis-Ecsed értetődik». A kiküldöttség igyekezett őket e balvélekedésükből kivetkőztetni, de minden iparkodás sikertelen volt. Egy szóval, teljesen kárba veszett a kiküldöttség fáradozása; az ecsedieket capacitálni nem bírta.

A mi a második panaszt, az ecsedi uradalmi tisztség keménységét illetve, azt sem tudták bizonyítani s arra nem is igyekeztek, mint ezt 1818 június 3-án a kiküldöttség az ő végjelentésében a vármegyének előadta.

Az ecsedi lakosok kérelmét földek iránt az uraság végre mégis meghallgatta és 1824 június 14-én jóváhagyta a velük kötött szerződést, melynek értelmében a kisceedi puszta szélein lévő szentmártoni 449 köblös és a nyircsaholyi határ felől lévő 758 köblös földeket felében kapták árendába. Ezzel a helytartótanács utasításának is eleget tett a földesuraság.

A lobogó tűz ekkor hamu alá került, de nem aludt ki, mert egy évtized mulva újra lángra lobbant.

Meg kell még említenünk Ecsed város jegyzőjének Németi Györgynek hűtlenségi esetét, már csak azért is, mivel az még manapság is a nép nyelvén forog, de elferdítve, valóságából kiforgatva.

Németi György * ugyanis 1818 január 2-án följánlotta Borzovai Kallós József uradalmi ügyésznek, hogy ő «mint nagykarolyi születésű, a méltóságos Grófhhoz vonzó szeretetből az ecsediek privilegialis levelét az uraságnak alattomosan átadni kívánja». Ellenszolgáltatás fejében azt kéri, hogy őt — miután már ügyis régóta óhajtja a méltóságos uraság szolgálatát — érdeme szerint illő hivatalba beiktassák. Az ügyész január 12-én kelt levelében közölte ezt az ajánlatot gróf Waldstein Emánuel gyám gondnokkal, oly vélemény kíséretében, «hogy annak átvétele sok tekintetben tanácsos nem volna».

A gyám gondnok január 26-án azt válaszolta az ügyésznek: «Németi György notáriusnak ajánlata, melylyel a város privilegialis levelét az uradalom archívumába átadni kész volna — mivel ezen szer-

* Ez a *Németi* nem cserélendő össze az ecsedi *Némedi* nevű lakosokkal. A *Némedi*ek régi ecsedi lakosok, Németi György jegyző pedig, a mint maga mondja, Nagy-Károlyból származott Nagy-Ecsedre.

zésnek alacsony útja egy ily fényes ház* becsével meg nem férhetne — el nem fogadtatik.»

És ha akkor elfogadja is az uradalom a jegyző ajánlatát, a kiváltságlevélnek hasznát úgy sem vehette volna, mert az már a perben fel volt mutatva.

* A *ház* szó használata itt a *család* szó helyett ríktóan rámutat a levél írójának idegen származására.

III.

Az ecsediek 1838-ban ismét fölvettek az 1824-ben elejtett fonalat s újra folyamodtak a királyhoz régi kiváltságaik megerősítéseért és «határjaiknak a földesuraság által történt megszorítása miatt orvoslásért». A míg küldöttjeik Bécsben jártak, ők itthon azon vak bizakodás mámorában, hogy küldöttjeik ezúttal a királynál bizonyosan kieszközlik részükre az ő határuk és a kisceledi puszta szabad birtokát; az uraság vetéseiben és kaszállóiban oly dühöngő pusztításokat kezdettek, hogy az uradalom nem bírván ezen erőszakoskodásnak gátat vetni, kénytelen volt e zabolátlan had ellen a vármegye törvényszerű segélyét kérni.

Igen érdekes és jellemző, a mit Nagy-Ecsed mezőváros előljáróiról az uradalmi főügyész, Felső-Őri Rába István, a jogügyek igazgatójához 1838 szept. 18-án intézett jelentésében mond: «A méltóságos uraság törvényhatósága alatt lévő községei között az *ecsed* *communitas* az, mely a legfelsőbb helyekről érkezett intő, sőt büntetést is rendelő parancsolatokról megfélemlkezve, valami elavult oklevelek-

ből merített képzeletök mámorában a méltóságos uraságot és magukat a kormányzéseket is szakadatlan perrel és folyamodásokkal nyugtalanítja. Itt létemnek rövid ideje alatt harmadik ízben szedik már a *fondorkodó előjárók* az egyébként is végső inséggel küzdő lakosoktól az erővel rájuk vetett segedelempénzeket és most már harmadízben járnak Bécsben boldogtalan kérésükkel ő Felsőségének alkalmatlankodni.»

Május 5-én a magy. kir. kancellária 6078. szám alatt felszólítja Szathmár vármegyét, hogy a nagycsediek újabb panaszára hallgassák meg az uradalmat s tegyenek jelentést. A vármegye június 18-iki üléséből ki is küldte Széchényi Ferencz főszolgabíró, ki az ugyanazon év deczember 13-án tartott közgyűlés alatt tette meg jelentését, beterjesztvén az uradalom írásbeli válaszát, valamint az ecsediek összes írásait s folyamodásait.

1839-ben az ecsediek már nem is elégedtek meg holmi kis küldöttségekkel, hanem királyi biztost kértek az uralkodótól, a ki ügyüket pártatlanul megvizsgálná, kiváltságaikat megerősítené és visszahelyezné őket Kis-Ecsed jogos birtokába!

A helytartótanács 1839 június 11-én 19,807. szám alatt küldte le ezt a folyamodványt a vármegyéhez, valamint a királyi biztosságot kérő újabb kérvényt 26,104. szám alatt július 30-án. A vár-

megye augusztus 29-én ki is küldött egy deputatiót, mely igen alapos jelentését szeptember 11-én adta be a vármegyéhez. A bizottság a királyi biztós kiküldését teljesen fölöslegesnek tartja, mert ez a kérdés már számtalanszor igen alaposan elbíráltott, de meg az ecsediek külön le is mondtak minden haszonbérletről azon pusztá reményben, hogy újabb folyamodásukkal mégis visszanyerik Kis-Ecsedet, sőt a ki közülük vállalt is ilyen földet haszonbérbe, azt arról letiltották.

A mi az uraság abbeli kérelmét illeti, hogy föl kell mérni Nagy-Ecsedet, ezt a bizottság már mint elrendelt dolgot igen szükségesnek tartotta azért is, mert függőben marad mindaddig a rég megkezdett urbéri per, függőben ezzel a jobbagység és földesuraság közti viszony, mely függés a bizalmatlanságnak, a kölcsönös panaszoknak és ingerléseknek legbővebb kútforrása.

1840 márczius 29-én megint bizottságot küldött ki a vármegye, hogy tudassa az eesediekkal az újabban jött királyi parancsot, t. i., hogy engedelmeskedjenek végre s ne szegüljenek ellene a fölmérésnek. De bizony a jelentés igen sötéten festi az ecsediek hangulatát. «A megjelent sokaság közül számosan — mondja a jelentés — vakmerően és nyakasan úgy nyilatkoztak, hogy a határnak és birtokuknak felmérését semmi esetben egyáltalában

mindhálálig meg nem engedik. Eszerint úgy látszik, hogy a mélt. földesuraság egyáltalában biztosítva nincs a felől, hogy a parancsolt *urbéri szerződésnek alapjául szolgálható határ- és birtokbeli felmérést* akadály és veszedelmes ellenszegülés nélkül megtéthesse; minélfogva tehát alázatos vélekedésünk az lenne, hogy a midőn a mélt. földesuraság az urbéri munkálkodáshoz akar fogni, a felsőbb helyen megrendelt katonai hatalomkar is ott a helyszínen jelen legyen.»

Ugyanez év december 6-án az uradalmi tiszttartó kiment Ecsedre és midőn a nemes és nemnemes előljáróknak kijelentette, hogy ő *urbéri összeírást végzett* küldetett ki, az előljárók ekként nyilatkoztak:

«Mi és az egész ecsedi lakosság végakarata s határozata: mindaddig míg a kegyes királyi leirat és parancs meg nem érkezik és annak parancsa nem kötelez, *urat nem ismerünk, adót fizetni nem fogunk, urbéri összeírásról hallani sem akarunk*, hanem más szabadalmas városok jogai gyakorlatához képest korcsmát és mérszárllást az úri jog kirekesztésével kezdeni és folytatni fogunk. *Ha igaza van a méltóságos grófnak Ecsed városa birásában, mutassa meg, akkor engedni fogunk!*»

E nyilatkozat folytán az urbéri összeírást nem teljesülhetvén, a tiszttartó hazament és megírta jelentését az ügyészi hivatalnak.

Erdélyi fényképe után.

MARÓDI RÓZA ÉS TARCSA ANDRÁS,
A HÁBORGÓ ELŐDÖK BOLDOG UNOKÁI

1912.

A király meghallgatván az ecsediek folyamodását, kiküldött királyi biztost is, még pedig Torkos Mihály királyi tanácsost, Mosony vármegye alispánját, ki 1840 deczember 15—20 közt Nagy-Károlyban lévén, szintén csak azt jelenthette, hogy Ecsed községét arra, hogy a földesurasággal örökös urbéri szerződésre lépjen, reá nem bírhatta és hogy ők bizony még mindig magukénak hiszik Kis-Ecsedet a fejedelmi kiváltságlevelek alapján. Ha tehát ott fölmérést akarnak eszközölni, azt csak katonai erővel hajthatják végre. Ez okból 1841-ben január 26-án 3815. szám alatt a helytartótanács felhatalmazza a vármegyét a katonai karhatalom felhasználására és a vármegye ezt az ecsedieknek 1841 márczius 29-én közhírré is tétette.

Ezt hallván az ecsediek, április 12-én ismét megindították követeket, *Biró Sándort* és *Pelyvás Antalt* a királyhoz Bécsbe, a honnan azonban meghallgatás és királylátás nélkül május 3-án este érkeztek haza azzal a válaszszal, hogy a kir. helytartótanács mindent leküldött a vármegyére. Ottan meg fogják tudni, reájuk nézve minő rendelés tétetett. Ezenfelül egy czédulára kiírták nekik azt a számot, mely alatt a királyi rendelet leküldetett. Így tehát az ecsedi előljárók ismét haszontalanul költekeztek a lakosok rovására.

Midőn a vármegye küldöttsége május hó 17-én

a nagyecsed-i mindkét rendű előljáróknak — kívánságukra — az ő ügyükben érkezett helytartósági parancsokat eredetiben megmutatta, fölolvasta és követelésükre, melyek már számtalanszor elébük adtak, ismét emlékeztette, mindez siker nélkül maradt; mert «hitelenségük érzelmében a hadnagy Szántó Sándor újra kinyilatkoztatta, hogy később meghalni, mint az uraság mérnökét határjukba beereszteni.»

Mindezen előzmények elég okot adtak arra, hogy a vármegye a fölmérési munkálatok sikeres keresztülviteléhez katonai karhatalmat kérjen és kért is.

NAGY-ECSED FÖLMÉRÉSE KATONAI KARHATALOMMAL.

A város határának és a lakosok belső telkeinek fölmérésére és egyszersmind az uriszek tartására határnapul augusztus 9-dikét tűzték ki. Ugyanaz nap megérkezett Nagy-Váradról a karhatalom: a 37-ik magyar gyalogezred egyik százada (122 katonával). «Az ecsediek — írja Rába főügyész — kik eddig mindenünnen fegyvert és puskaport szerevezve dühös ellenszegülésre készültek, a bevonuló katonaság látására nemcsak szaladva vonultak barlangjaikba, hanem azért esdekelték tüstént, hogy mentessenek fel ez iszonyú tehertől; ők megadják magukat, és a munkálódó földmérőt nemcsak gátolni nem

fogják, hanem inkább neki mindenben segédkezet fognak nyújtani. A katonaság ünnepélyes beszállítása után az urizék azonnal megkezdte működését és mindenekelőtt az ezen ügyben érkezett felsőbb rendeletek foganatba vételére egy küldöttséget nevezett ki, mely a taksásoknak mind külső, mind belső birtokát egyenkint s a helyszínén maguknak a taksásoknak bevallása szerint összeírja; a mi megtörténvén, a küldöttség elvégzett munkája a perhez csatoltatott. Azután az egész határnak individualis felmérése ítéletileg elrendeltetvén, a földmérő a munkába egész ünnepélyességgel be is vezetett.

Ismét folyamodtak ezután az ecsediek, hogy — miután ők a mérést nemcsak gátolni nem fogják, sőt magukat a segítségnyújtásra és a munkálódó mérnöknek minden megtámadástól való mentesítésére kötelezik — a katonaság kebelükből mielőbb eltávolíttassék. De az urizék általam figyelmeztetvén ezen községnek félszázadon át ravaszul és vétkes garázdasággal folytatott ellenszegüléseire, valamint arra is, hogy a mostani megadásuk is nem a meggyőződésnek, hanem csupán a jelenlévő katonaságtól való félelemnek tulajdonítható; a kérést nem teljesíté, hanem a katonaságot mindaddig, míg legalább a belső birtok felméretik, helybenhagyatni rendelé oly módon, hogyha a belső birtok felmé-

rése nem zavartatik, akkor a katonaság onnét elszállíttatván, a külső birtok mérése a karhatalom nélkül folytathassék. Ha azonban akár a belső, akár a külső birtoknak fölmérése alatt a munkálódó földmérő csak szóval is háboríttatnék, a katonaság azonnal visszahozassék és az egész munka bezártáig kebelükben hagyassék. • A mérnök a belső telkek fölmérését 28-án elvégezvén, a katonaság a következő napon eltávozott Ecsedről.

A mérnöki munkálat második része, a határ fölmérése azután minden ellenszegülés és fennakadás nélkül folyt tovább és szeptember végére be is fejeztetett. A határ térképe s földkönyve 1842 január 11-én az uriszek mint az urbéri perek akkori elsőfokú bírósága által minden ellentmondás nélkül hitelesített.

Azután ezen ügynek, mint minden más urbéri ügynek is, hevernie kellett az 1853 márczius 2-diki urbéri patens életbeléptetéséig.

Midőn az urbéri törvényszékeket felállították, gróf Károlyi György ezen urbéri pert 1856 április 5-én *Felső-Óri Rába István* uradalmi főgyésze által * a nagyecsedei legelő és nádlás (láp) urbéri elkülö-

* Az alperesi ügyvéd *Vajay Károly* volt, 1858-tól kezdve pedig *Böszörményi Károly*.

nítésére s a maradványföldek megváltására intézett keresettel a szathmári kir. urbéri törvényszék előtt újra folyamatba tette.

Az előleges kérdés, t. i. az urbéri szabályozás megengedhetőségének kérdése tárgyalatván, az 1857 július 4-én kelt 405. számú urbéri törvényszéki, az 1857 november 26-án kelt 609. számú törvényszéki és az 1858 április 10-én kelt 285 szám alatti legfőbb törvényszéki egybehangzó ítéletekkel a nagyecsedí legelő és láp urbéri elkülönítésének hely adatott s a maradványföldek megváltásának kérdése a per érdemleges tárgyalására utasítottott.

Azután az 1853 márczius 2-diki patens 32. §-a nyomán folytak az urbéri nyomozások és miután az ecsedi lakosok a telkeket azonosítani nem akarták, az urbériség kinyomozása alapjául a Mária Terézia-féle 1774-diki urbarium vétetett, melyben ki van mutatva 80 urbéres zsellér $53 \frac{2}{4}$ pozsonyi mérő belsőséggel és 139 embervágó rétbeli külsőséggel. Alapul vétetett továbbá az urbéri kártalanítási táblázat, mely szerint megállapítottott gróf Károlyi részére 286 urbéres zsellér-telek. Kinyomoztatott az is, hogy az ecsedi lakosok $2329 \frac{1046}{1300}$ vagyis 1300 öles holdakban $2150 \frac{846}{1300}$ hold földbirtokot bírnak belső telkeiken kívül.

Az urbéri törvényszékek megszüntetése után gróf Károlyi György e pert az urbéri ügyekben jártas

Schik Ferencz uradalmi főügyésze által * 1865 deczember 29-én folytatta Sümeghy István és utóbb Domahidy Pál szatmárvármegyei alispánok bírói széke előtt.

Az 1867 okt. 17-én 48. szám hozott alispáni ítéletet a törvényszék is helybenhagyta és a királyi ítélőtábla mint III-d bíróság 1869 február 25-én hozott 299. számú ítéletével kimondotta azt, *hogy az ecsedi lakosok egyelőre urbéressek, — hogy a nagyecsed i határbeli legelő s láp elkülönítésének helye van, — hogy a kiscsed i pusztában a nagyecsed i lakosoknak joguk nincsen, de a maradványföldek természetének kérdésében az alispáni ítélet feloldásával újabb tárgyalást és ítélethezást rendelt.*

Ezután az alispáni bíróság 1871 deczember 12-én 69. alispáni szám alatt újabb ítéletet hozott, de ezt a királyi tábla 1872 márczius 26-án kelt 17. számú végzésével ismét felbontotta. Minekfolytán hozatott 1874 május 19-én a nagykárolyi királyi törvényszéknek, mint már most az urbéres perek elsőbíróságának ^{521/1874.} urb. sz. a. ítélete, melyben következők foglaltatnak:

* Ekkör az alperesi ügyvéd volt: *Zefferovits Gergely*; 1868 és 1869-ben *Szigethy Gyula*; 1870-ben *Susterich Ignác* helyettesített, valamint a község részére hivatalból kirendelt ügyvéd *Moson György*; 1871—1875. években a per befejeztéig *Fogarassy Gyula*.

Kimondatott, hogy az ecsedi lakosok által addig bírt minden földbirtoknak szabályozás alá vonatása, úgyszintén a *felperes tulajdonát képező kiscsedői pusztának birtoka*, mint többé kérdés alá nem jöhető, ítélethozás tárgyát többé nem képezheti.

Az urbéres telkek száma 293 urbéres zsellérekben megállapítottak s ezek részére a $4061 \frac{1052}{1300}$ hold közös lóp s legelőből $36 \frac{5}{8}$ urbéri telki illetékül 22 holdjával számítva megállapítottak, urbéri legelőül — — — — — 804 $\frac{4}{8}$ hold, egyházi személyzetnek s jegyzőnek — 100 „
 összesen 904 $\frac{4}{8}$ hold.

Urbéri nádló-illeték nem adatik a községi lakosoknak, mert nádlási ellenszolgalmányt nem teljesítettek.

Az 1842-diki hitelesített földkönyvet és térképet teljes hitelűnek és az urbéri perben való elbánás alapjául szolgálónak kimondotta.

A jobbágyi földek közötti nádasok $295 \frac{800}{1300}$ hold, úgy a $24 \frac{891}{1300}$ hold hamis tó legelő-illetékbe betudandó.

A $2150 \frac{846}{1300}$ hold jobbágyi szántó és kaszáló földek maradványföldekül állapíttatnak meg s a lakosok ezeknek holdanként 9 frt $33 \frac{1}{3}$ krajczárral leendő megváltására köteleztetnek.

A várterület $5 \frac{625}{1300}$ holdakban, a vár-rommal együtt felperesnek magántulajdonául ítéltetik.

Az arányosítási kérdés egyezségileg elintézettnak kimondatik.

Ezen királyi törvényszéki ítélet, az alperes község fellebbezése folytán a királyi ítélőtáblának 1874 szeptember 16-án kelt 477/1874 számú másodbírósági ítéletével lényegesen meg lőn változtatva, ugyanis:

A maradványföldek váltsága iránti követelés elvetetett s a lakosok által birt földekből 47^{20/45} képzeti telek alakított s ezeknek pótlólagos kártalanítása iránt felperes a földtehermentesítési pénzalaphoz utasított azon indokból, mert itt az urbér nem volt végrehajtva; végre a 295^{997/1300} hold nádas és hamis tó és a 119^{438/1300} hold nagy tó a legelő-illetékből kihagyatni s ingyen az urbéres lakosok birtokában hagyatni rendeltettek.

Ezen királyi táblai ítéletet a felperes 1874 október 18-án 3652/1874 törvényszéki szám alatt, a község pedig október 29-én 6543/1874 törvényszéki sz. alatt a királyi kúriához mint legfőbb ítélőszékhez fellebbezték.*

A kúria e perben 1874 december 28-án 346. urb. szám alatt hozta meg ítéletét, a mint következik:

«A pesti kir. ítélőtáblának ítélete az alább elő-

* L. Schik Ferencz főügyésznek a perhez csatolt «*Felperesi értesítvényét, a nagyecsedí urbéri szabályozási perből*».

sorolandó pontoknak kivételével fellebbezett részében az abban felhozott és felhívott indokokból helyben, nem fellebbezett részében érintetlenül hagyatik, az alperesi nagyecsedí lakosok urbéri legelő, illetve birtok illetőségének elhelyezésére és a halászati és malomjog fentartására vonatkozó, részben pedig mindkét alsóbíróságok ítélete megváltoztattatik és annak előre bocsátása mellett, hogy a kisebb kisbirtokosok, illetve curialisták számára az arányosítási perben 12. sz. a. becsatolt egyezés szerint biztosított 390 hold legelő a györteleki határszélen esetleg a halmok menetele alatt fekvő legelőből leendő előlegesen kihalásítandó, és hogy alperes nagyecsedí földbirtokosok a Krasznavájás és kiscecedí határ között fekvő úgynevezett táblási dűllőben fekvő azon szántó és kaszáló földjeikben, melyek a kék ónnal megjegyztett a. b. és mozgósítható c. és d. vonalak között léteznek, fenntartandók és csak az ezen vonalokon kívül elszórtan fekvő kisebb mennyiségű a felperesi legelő tagjához esendő földrésztetek lesznek kicserélendők. — Az alperesek számára a megítélt legelő szaporulat következtében esendő összes legelő illetőség a kicserélendő és alkalmas helyen kihalásítandó földbirtokkal együtt az alpereseknek a községen felül, a kisebb kisbirtokosok legelőilletősége felé eső földbirtoka és a várterületnek kék ónnal megjegyztett

e betűvel jelzett felső sarkától az ököritői határ felé kék f. betűvel jelzett mozgóvonal között a Vén-Kraszna mindkét oldalán a kitelésig leendő kihagyandó — a földesúri és halászati jog fentartására vonatkozó része pedig az ítéletnek ezuttal mellőzendőnek, megszüntetendőnek kimondatik. *Indokok:* Az urbéri legelőilletőségnek elhelyezése, mindkét alsóbb bíróságok e részbeni rendelkezésétől eltérőleg, a fentebbi módon megállapítandó volt azért, mert a mint egyrésztől alperes községi lakosokat a Krasznavájás és kisceledi határ között fekvő úgynevezett táblási düllőbeli művelés alatt álló szántó és kaszáló földjeiknek oly terjedelmes részétől a nélkül, hogy a határ vízenyős természeténél fogva kimutatva lenne, hogy azok helyett adhatók-e másutt és mily düllőkben, szinte oly művelésre alkalmas területek; miután e részben sem a G. G. alatti osztályozat, sem a 9 A. alatti becsatolt felperesi elkülönítési tervezet legkisebb támpontot sem nyújtanak, meg nem foszthatók; úgy másrésztől figyelembe kellett venni felperesnek és kisebb közbirtokosoknak érdekeit is, melyek az által, ha az urbéri legelőilletőség a Kraszna vájás mentében lenne kiadandó, egészben mellőztetnék s felperes a nagyecsedei határban részére jutandó legelő illetőségével a várterülettől és kiecsedi, illetve szentmártoni birtokával való összeköttetésétől elzáratnék;

és végre a kisebb kisbirtokosok érdeke azt hozza magával, hogy legelő-illetőségük a más határban létező birtokaikhoz minél közelebb hasíttassék ki. A földesúri halásziati malomjog eddigi gyakorlata fenntartásának kimondása ezuttal mellőzendőnek és megszüntetendőnek volt kimondandó, mert felperes ezt sem keresetében, sem kiegészítő írásbeli keresetlevelében nem kérelmezte és arra nézve a tárgyalás ki sem terjesztett.»

A kúriai ítélet végrehajtását 1875. év május 31-ére tűzték ki. Ennek azonban az ecsediek ellenszegültek, még pedig olyannyira, hogy fogantatására katonai karhatalmat kellett igénybe venni.

Az ecsediek ellenszegülését érdekesen és tárgyilagosan írja le *Schik Ferencz* felperesi főügyész Praznovszki Ignác kartársához 1875 július 28-án Nagy-Károlyból intézett levelében, a mint alább olvasható:

«Hát az ecsedi véres végrehajtáshoz mit mondasz? Soha urbéri községre nézve kedvezőbben nem fejeztetett be urbéri pör, mint éppen az ecsedi. Megtartották régi földbirtokukat 2150⁸⁴⁶/₁₃₀₀ holdat. Megtartották ezenfelül szántó és kaszáló földbeni foglalási tereiket 406⁹⁷/₁₃₀₀ holdat, összesen 2556⁹⁴³/₁₃₀₀ hold földbirtokukat. Továbbá végrehajtás nélkül megkapták az úgynevezett Hamistó-t, a Nagytó-t, együtt

133 ³⁵/₁₀₀ holdat és 47 ²⁰/₄₅ urbéri telki illetékben kaptak lápot és legelőt 1043 ¹⁰¹¹/₁₃₀₀ holdat. Lelkész, tanító és jegyző illetékében legelőt 99 ⁶⁵⁰/₁₃₀₀ holdat, közös iskolára 40 ⁶¹/₁₃₀₀ holdat. Ezenfelül gróf Károlyi György kegyes ajándékában 376 holdat. Mindössze tehát megmaradt az ecsedi volt urbéres lakosok birtokában a belső telkeken kívül 4,249 ¹⁰⁰/₁₃₀₀ hold. A kurialis birtokosoknak jutott 386 ¹³⁰/₁₃₀₀ hold, gróf Károlyi György ő Excellentiájának 1596 ¹⁰⁴¹/₁₃₀₀ hold. Ez utóbbi összegből a dülő és országos utakat 30 ⁹⁴⁸/₁₃₀₀ holdat levonván, maradt tisztán az uradalomnak 1566 ⁹³/₁₃₀₀ hold. — És az ecsediek mégis föllázadtak a végrehajtás ellen!

Tudod, miképpen kezeltem én az urbéri ügyeket 36 éven át; mindenütt ő Excellentiájának *és a népnek is teljes megnyugvására fejeztem be azokat.* Tehát hogy ezen utolsó urbéri ügyemben vért kellett ontatni, arról én nem tehetek, ennek én oka nem vagyok. Isten és világ előtt lelkiismeretesen beszámolok eljárásomról.

Az ecsedi nép mindig vad nép volt. El volt kaptva holmi választási korteskedésekkel s elámítva Rákóczy privilegiumával, de hogy oly ostoba gondolatra vetemüljön, hogy az asszonyait és leányait állítja a szuronyok elé, azt mégsem hittem. S mégis megtörtént. Eléggé fáj ez lelkemnek!»

Bemutatjuk ide mellékelve Siegesbergi Schik Ferencz uradalmi főügyésznek, «e puritan jellemű kiváló jogásznak — kinek szintiszta erényeinél csak a szerénysége volt nagyobb» — hű arczképét és névaláírását is.*

nagykárolyi György és
 özvegyének
 Schik Ferencz

* Schik Ferencz főügyésznek nejétől Nádossy Zsuzsannától született egyetlen leánya: *Ilona*, Szávost Alphonsné ő Nagysága volt szíves édes atyja arczképét rendelkezésemre bocsájtani, miért őszinte köszönetemet e helyen is kifejezem.

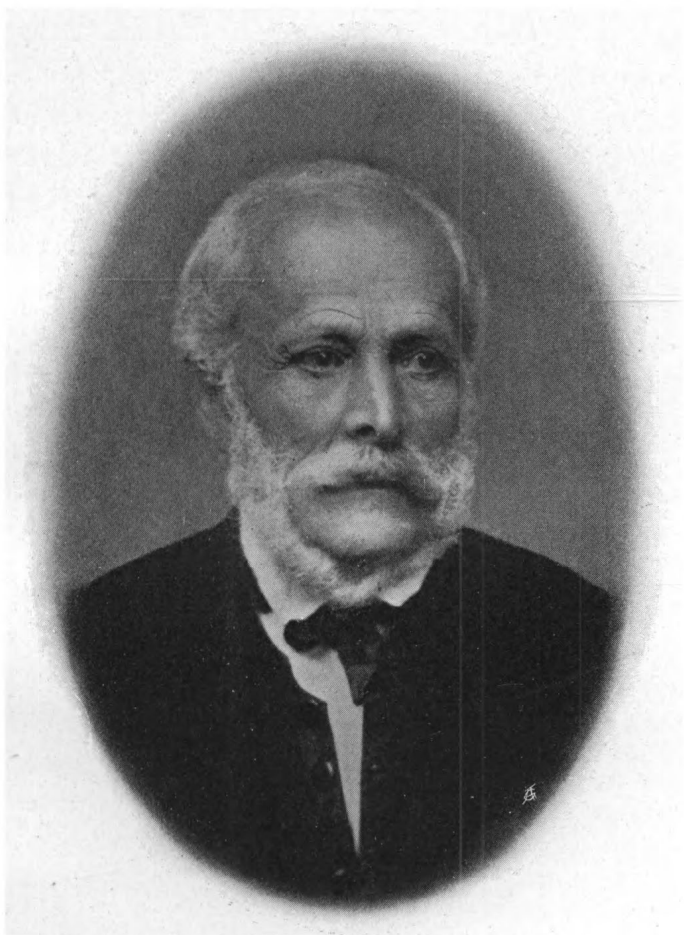
Schik Pál (Ritter von Siegesberg) főszámvevő, 1815 október havában lépett a gróf Károlyi-család szolgálatába mint számvevő. Két fia volt: *Ferencz*, a nagykárolyi uradalmi főügyész és *Ignác*, a debrői, esurgói és sőregi uradalmak jószágfelügyelője. Ez utóbbi fia: *Schik Emil* jelenleg gróf Károlyi Józsefnél jószágfelügyelő Fejérvár-Csurgón. Nemesi előnevükhöz híven mindenkor győzték és győzik ma is a becsületes munkát.

LÁZADÁS A VÁROS LEKÉSZE ELLEN.

«De halljad az esetet — folytatja Schik ugyan- azon levélben — az ecsediek megkapván az urbéri pörbéli végrehajtási végzést, *felláztak papjok ellen* azon okon, mintha ő összejátszott volna az uradalommal. Arra kényszerítették lelkészüket, adjon térítvényt arról, hogy a részére megítélt 100 hold legelőilletéket nem fogadja el s a végrehajtást törvényesnek el nem ösmeri. A lelkész a népnek e kívánságát teljesíteni nem akarván, őtet az egyházból kizárták s a templom kulcsait tőle elvevén arra akarták kényszeríteni, hogy a paplaktól kiköltözzék. A pap is, meg az előljárók is jelentést tettek az esperesnek. Az előljárók kinyilatkoztatták, hogy Kovács Mihály lelkészt a községben tovább meg nem tűrik, hogy a templom kulcsait tőle elvették s többé őtet az egyházba be nem eresztik. Ebből bűnügyi eljárás következett. A nagykarolyi királyi törvényszék az ügyiratokat áttette sürgős politikai intézkedés végett az alispánhoz, a ki április 27-én kiküldte Ujfalussy Sándor szolgabírókat Nagy-Ecsedre azzal az utasítással, hogy a lázadók közt csináljon rendet, mivel azok nemcsak a papot, de az urbéri szabályozási végrehajtó bíróságot is *megöléssel fenyegették*.

A szolgabíró 1875 május 2-án jelenté Ecsedről az alispánnak, hogy május 2-án a templom kulcsait

SCHIK FERENCZ URADALMI FŐÜGYÉSZ.

kezéhez vette, a templomot saját kezével megnyitotta, Kovács Mihály reformatus lelkész urat a templomba bevezette s az istenisztelet bevégeztével a templom kulcsait említett tiszteletes úrnak átadta, mire a fellázadt kedélyek teljesen lecsendesítettek s így a közrend, csend és béke vissza lett állítva.

A törvényszéki elnök felszóllította a megyei alispánt, hogy mivel Ecsed község a május 31-dikére kitűzött urbéri végrehajtás ellen lázadásban van, gondoskodjék a végrehajtás biztonságáról. Az alispán fölterjesztésére a belügyministerium oda rendelt egy század gyalogkatonát.

Ezt megtudván az ecsediek, május 18-dikán kérvényt hoztak be hozzám, négyen, kik a község küldöttjeinek állíták lenni magukat s kértek, hogy a gróf kegyességét kérjem ki részükre.

Kérésüket szóval következően adták elő: Kegyeskednék ő Excellentiája az urbéri ítéletek szerint uradalmi tulajdonul maradandó lápi területnek felét nékiek ajándékolni adni, annak másik felét pedig eladni, holdankint 9 f. 33 krért, mely összegben állapított meg első bíróságilag a maradványföldek váltsága.

Én ezen szóval előadott kérelmüket ő Excellentiájának következően körvonaloztam és mutattam ki szám szerint:

A nagyecsed-i közlegelő, illetőleg láp, mely az

urbéri elkülönítés tárgyát képezi, a jobbágyi földek között létező lápos és nádas térekkel együtt tesz ... .. 4061 $\frac{1052}{1300}$ h.

Ebből a királyi táblai és kúriai ítéletek szerint a lakosok birtokában maradnak beszámítás nélkül a földek közötti *nádasok*, a *Nagytó* a *Hamistó* nevű területek ... .. 295 h.

Továbbá a bíróságilag megállapított $47 \frac{20}{45}$ képezeleti telek után legelő és lép 22 holdjával ... .. 1045 h.

Összesen 1340 h.

Papi, tanítói s jegyzői legelőilleték ... .. 100 h.

Mindösszesen 1440 = 1440 hold.

És így marad földesúri illekül ... .. 2621 $\frac{1052}{1300}$ h.

Ebből kiadandó a közbirtokosoknak arányosítási egység szerint ... .. 390 hold.

Tehát marad az uradalomnak ... 2231 hold.

Ennek a felét kéri az *ecsediek ajándékul, vagyis 1115 $\frac{1}{2}$ boldat!*

Én e kérelmet túlzottnak találom s ily nagy áldozatot nem látok indokolhatónak annyival inkább, mert az *ecsediek* egyezkedésre az uradalom részéről már sokszor fel voltak szólítva, de arra sohasem voltak reábírhatók.

Azonban eltekintve az eddig történetektől, a mint már előbbi jelentésemben is bátor valék kérni, úgy ezuttal is *alázatosan kérem Excellentiád kegyességét ezen elámitott s félrevezetett szegény nép iránt és pártolva kérésüket esedezem*, kegyeskedjék Excellentiád a részükre megállapított lápi, vagyis legelői illetéket 300 holddal földesúri kegyelemből megszapóritani, illetőleg megengedni, hogy a folyó május 31-én tartandó végrehajtás alkalmával az urbéres község részére ítéletileg megállapított 1440 hold lápi illeték 1740, vagy talán 1840 holdra is fölemeltessék.

Négy nap mulva megérkezett gróf Károlyi György válasza,* melyben a következőket írta nekem:

«Nem tekinthetem feladatommak a község által támasztott igények alaptalanságának czáfolatába bocsátkozni, elég meggyőzőleg igazolja azt háromnegyed század óta számos hazai bíróság s egyéb hatóság ítélete és nyilatkozata, mely egyhangulag helyteleneknek és alaptalanoknak mondotta ki eme igényeket.

Részemről csak azt tekinthetem feladatommak, most, midőn a szerencsétlen pör valahára véget ér, megragadni az alkalmat, hogy a község lakosai iránt táplált jóindulatommak kifejezést adjak, kijelentvén ünnepélyesen, miszerint a nagyméltóságú

* Budapesten 1875 május 20-dikáról keltezte.

m. kir. kúria ítéletén túlmenve, kész vagyok a részemre megítélt lápi legelőből 376 holdat a községi lakosok illetményéhez adományozni, tanúsítani akarván ez által is, hogy *nagyobb jóakarója vagyok Nagy-Ecsed község derék és szorgalmas, de elámitott lakosainak*, mint azok, kik annyi évtizeden keresztül egyedüli feladatuknak tekintették, a község lakosait hamis igények koholásával félrevezetni, őket örökös nyugtalanságban tartani, tetemes pénzáldozatra kényszeríteni, sőt őket oda vinni, hogy maga a törvény ellen nyílt lázadásba törjenek.

Meghatalmazom ügyész urat, hogy eme nyilatkozatomat, úgy a kiküldött végrehajtó bíróság, mint Nagy-Ecsed község lakosai előtt nevemben és kötelezőleg közzétehesse.»

A KÚRIAI ÍTÉLET VÉGREHAJTÁSA KATONAI

KARHATALOMMAL.

Elérkezett május 31-ike, a végrehajtás napja és megkezdettük a végrehajtást. A vár az uradalomnak resignáltatott s a mérnök a láp kiosztásába bíróilag bevezettetett. Ekkor felkérdeztem az ecse-dieket, hogy nyugodtan elfogadják-e a végrehajtást? Miután ők a kérdésemre egész nyugalommal igenel feleltek s a végrehajtás is már folyamatban volt, felbontottam ő Excellentiája levelét s azt a

végrehajtó bíróval felolvástattam. A nép a levél tartalmát — melylyel ő Excellentiája nékiek 376 hold lápot ajándékozott — hálás köszönettel s éljen kiáltással fogadta. Ezt ekkép igazolja a végrehajtási jegyzőkönyv, melyet számos ecsedi lakos is aláírt. A mérnök ezek után tovább folytatta munkáját.

Június 19-én bekövetkezett a resignatio napja s e napon is egész békével folytattuk a munkát. Resignáltattak pedig a kurialis kisbirtokosok legelőilletékei, azután az urbéri legelő és az uradalomnak jutott legelőilleték s végre az ügynevezett «Szigetdülőben» a kúriai ítélettel cserébe adadni rendelt 108 holdnyi terület — mely a többi jobbágyi földekkel kapcsolatban a kurialisták illetékeinek tőzsomszedságában, a Kraszna folyó bal partján — mint arra egyedül alkalmas helyen — jelöltetett ki. Csak még egy pontot kellett volna meghitelesíteni s resignálni a táblási dülőben, mit azonban aznap el nem végezhetvén, másnapra, június 20-ára maradt.

Egész békésen haladtunk eddig, de már estve az elmondottak után, szekereken éjjelre szállásunkra jöve, a városnál egy csapat nő tolongott felénk, kik éktelen szidalmakkal s fenyegetésekkel illettek bennünket. Mi azonban békésen elhaladtunk mellettük s a városon tőlünk el is maradtak.

Június 20-án reggel hét órakor *katonai fedezet alatt baladtunk* az ecsedi előljárókkal együtt az említett pont felé: egy, két árok közé szorított szekérúton. De a ponttól 200 ölnyire, t. i. mielőtt odaérhettünk volna, utunkat állotta mintegy 300 nő,* kik iszonyú fenyegetések között kijelentették, hogy nem távoznak s nem engednek bennünket tovább menni.

Hosszú rábeszéléssel sem bírván a nőket eltávoztatni, Kulin Imre végrehajtó törvényszéki bíró a végrehajtáson jelen volt Jeney Dániel főjegyző, mint a politikai hatóság közeget a polgári törv. rendtartás 379. §-a értelmében a hatalomkar alkalmazására felhívta s miután a nők ismételt hosszú rábeszélésre sem engedtek bennünket tovább menni, a jelen volt katonaság alkalmaztatott eltávolításukra.

Lövés nem történt, hanem a nők, kik földet hájigáltak a katonák szeme közé** s azokat kezeikben volt késekkel fenyegették, előbb puskaaggyakkal, utóbb szuronyokkal szétűzettek.

* A hivatalos jelentés szerint «400—500 egyénből, nőkből és férfiakból álló tömeg: *elől a nők s hátuk mögött az izgató s a nőket fanatizáló férfiak.*»

** A hivatalos jelentés szerint «Midőn a katonasággal össetalálkoztak, először egy nő a kezében lévő göröngyöt egy katonának a szeme közé vágta s a katona fegyverét megfogta, a ki, midőn azt a nő kezéből kiszabadította, a nő megszurattott.»

AZ ECSEDI NŐK HARCZA A KATONAI KARHATALOMMAL
1875 június 20-án.

Eképpen üressé tétetvén a tér, elmentünk a kitűzött ponthoz és a bírói resignatiót s ezzel a végrehajtást befejeztük.

Így történt, hogy 16 nő s két férfiú könnyű sebeket kaptak, de már egy hét mulva a sérülések elenyésztek s mindnyájan dolgaikat végzik, semmi bajuk sincsen. A két férfiú a nők közé vegyült s vezényelte őket s belevegyült az ellenszegülésbe, így kapták ezek a sebesüléseket.»

A végrehajtási jegyzőkönyv szerint a végrehajtás befejezése után «a még mindig jelen volt nagy néptömeg egy része fegyver és más gyilkoló eszközökért haza szaladván, kijelenté, hogy visszajövetelük alkalmával egyet sem hagynak életben; miért is egy nagyobb szerencsétlenség kikerülése tekintetéből a bíróság a fedező katonaság kíséretében egy egész más mezei úton vonult vissza a kiscsedi urasági lakba». *

Mi volt annál a pontnál, a hova az ítélet végrehajtói csak katonai fedezet alatt juthattak el? Mit

* *Kulin Imre*, a végrehajtó törvényszéki bíró, hivatalos jelentésében még ezeket mondja el: «Az ellenállás alkalmával a nőket és férfiakat lázasztók közül megismertem Bulyáki Ferenczet, Nyíri Andrást és Kondor Biró Sándort, kik közül *Bulyák Ferencz* — midőn a katonaság a tömeg eltávolítására tőlem eltávozott s midőn vagy 30 ecsedi lakos a tömegeből különszakadt — ezen csoport előtt *reám mutatott és felkiáltott: Ezt kell megölni!*»

Éble: Az ecsedi százéves urbéri per tört.

féltettek ott az ecsedi lakosok? Mindezt megtudjuk ugyancsak Schik ügyésznek a gróf titkárához 1876 márcz. 31-én intézett leveléből.

«A kúria — írja Schik — határozottan körvonalozta a grófi lápi illetéknek helyiségét (fekvését) s meghatározta, hogy a grófi nagyecsed-i lápi illeték a kiscsed-i és szentmártoni puszták szomszédságában hasítottassék ki, hogy a grófi lápi illeték eme két grófi pusztai majorság-birtokokkal összeköttetésben legyen. A végrehajtás e határozat szerint fogatosított. S mint-hogy a grófi lápi területben az ecsediek által a láp-ból időközileg felfogott 108 holdat tevő szántó és kaszáló földek feküdtek apró darabokban szétszórva, ezeket természetesen nem lehetett az ecsediek birtokában hagyni, mivel ezeket bent a grófi lápban nem használhatták volna, de ezek miatt a grófi lápi legeltetés sem gyakoroltathatott volna akadály nélkül: azért a kúriai ítélet ezen 108 holdnyi szétszórt dirib-darab földeket alkalmas helyen kicseréltetni rendelte, a mi meg is történt az 1875 június 20-iki végrehajtás alkalmával. A kúria pedig a 108 hold szántó és kaszálóföldet azért rendelte kicseréltetni, mivel 1856-ban a keresetlevélben mi kinyilatkoztattuk, hogy az ecsediek minden szántó és kaszálóföldrüket megtartják, mi csak legelő és lápi elkülönítést kérelmeztünk.

Az ecsediek a pör folyama alatt 1842 óta a láp-

nak kiszáradása folytán ezen 108 hold szántóföldet 300 vagy több holdra nevelték időnkinti foglalásokkal. *Ezt mi nem tudtuk, de nem is tudhattuk, mert a lápbox még közeledni sem engedtek bennünket soha, mivel a Rákóczy-féle privilegium alapján ezt sajátjuknak követelték s erre nagyon féltékenyek voltak!* De a pörben sem a földek szaporodását, sem a földesúri lápi terület elhelyezését soha sem vitatták, vita tárgyává nem tették. Tehát az eredeti 1842-iki térképen kimutatott földmennyiség szerepelt a pörben mindvégig.

Egyszer a királyi tábla éppen azon lápi területen lévő földek felmérését rendelte el, de ők ezt nem engedték meg s jegyzőkönyvileg kinyilatkoztatták, hogy nincs több földjük ott, mint a mennyi 1842-ben felméretett. Sőt a classificatióról is azt mondták, hogy az egész ecsedi határ egyenlő minőségű s a lapot, a szántó, a kaszáló és legelő földeket egyenlően 1300 □ öles holdakba osztályoztatták.

Így történt meg az, hogy ők a térképileg kimutatott $108 \frac{710}{1300}$, most már azonban 426 hold legjobb minőségű földjeik helyett ugyanannyi rosszabb minőségű földet kaptak a kúriai ítélet értelmében. S ezen földeknek volt birtokosai között vannak sokan olyanok, kik másutt a határon semmi földet sem bírnak.

Ez fáj az ecsedieknek!

E miatt ők *kiigazítási keresetet indítottak* gróf Károlyi György ellen az 1836 : X. t.-cz. 10. §-a és az 1871 : 53. t.-cz. 52. §-a értelmében, de semmi felmérési s végrehajtási hibát nem tudván bizonyítani, őket a nagykárolyi kir. törvényszék 1875 decz. 4-én 5381. urbéri szám alatti ítéletével keresetükkel elutasította. Erre ezen ügyet a királyi táblához fellebbezték.

A kiigazítási keresetben Ecsed község és lakosai azt kérik, hogy miután az uradalom részére a Kúria által csakis legelő ítéltetett meg s mégis tőlük 426 hold szántóföld foglaltatott el és miután a láp szélén egy községi kút is a grófi tagba foglaltatott: igazíttassék ki a végrehajtás úgy, hogy a 426 hold szántóföld és a kút is a község birtokában maradjon.

De e kiigazítási keresetnek nincsen alapja, nem is lehet azt a községnek megnyerni, mert a kúriai ítélet szóról-szóra s pontosan végrehajtott.

Igaz, hogy a kérdéses területen a «*táblási dűlőben*» most már nem 108, hanem 426 hold szántó és kaszálóföldje van az ecsedieknek, de a térképen csak 108 hold van fölvéve, az 1842-ben készített térképet pedig a perben ők hitelesnek ismerték el: *tebát a 108 holdon fölül ott most birt jobbágyi földek 1842 óta a közlegelőből tett foglalások, melyeket az*

1871. 53. törvényczikk 10. §-a értelmében vissza kellett volna csatolni a fölosztás alá kerülő közlegelőböz.»

A végrehajtás befejezése napjától, vagyis 1875 június 20-dikától kezdve a 108 hold föld már az uradalmat illette, de mivel a földeket az ecsediek akkor már bevetették és így a termés is az övéké leend, bíróilag elhatároztatott, hogy ezen félévre minden hold után 1 frt 50 kr.-t tartoznak az uradalomnak fizetni.

Azonban az ecsediek nem fizették meg a holdankinti 1 frt 50 kr.-t, sőt a földeket, mihelyt learatták, azonnal ismét be is vetették, tehát *visszafoglalták*.

Ezért az uradalom polgári rövid *visszahelyezési pert* indított a földeket elfoglaló ecsedi lakosok és a község ellen, mivel a szántóföldeket a resignatio előtti régi birtokosai foglalták el, a köztük lévő legelőteret pedig a község.*

A PEREGYEZÉS.

Az ecsediek végre valahára magukba szálltak. A visszahelyezési per és az általuk indított kiigazítási kereset megszüntetéséül *egyezséget ajánlottak*.

* Schik Ferencz levele gr. Károlyi Györgyhöz Nagy-Károlyból, 1876 márcz. 31-éről.

Schik Ferencz főügyész meggyőző és meleg szavakkal ajánlja gróf Károlyi Györgynek az egyezség elfogadását:

«Ma az ecsedi előjárók — írja Schik április 12-én — a község meghatalmazásával ellátva nálam voltak s az urbéri szabályozási, ennek folytán ellenük folytatott repositionalis pörök kiegyenlítéseül a következő ajánlatot tették s kérték azt Excellentiád kegyességéhez felterjesztetni.

1. Ők azon 376 hold lápi területet, melyet az urbéri pör végrehajtása alkalmával Excellentiád kegyességéből ajándékba kaptak, visszabocsátanak az uradalom birtokába s az az uradalmi lápi területhez visszacsatoltatnék.

2. Aztán a kisceedi pusztai uradalmi majorság birtok szélétől a nagyecsedí grófi lápi illetékig egy 50 öl szélességű út nyittatnék az ecsediek eddigi urbéri földeiken keresztül, melylyel a kisceedi grófi pusztá a nagyecsedí grófi lápi területtel összekötetésbe hozatnék s melyen a grófi gulya, csorda és szekerek átjárhatnának s ezen útbeli terület, mely öt holdat tenne, az uradalom birtokába esnék át.

3. Az ecsedi várterület mellett lévő kút, mely a lápon az ecsediek által ásatott, hagyatnék az ő birtokukban s a grófi s az ecsediek birtoka közötti választóvonal úgy huzatnék, hogy a kút nékik maradjon. És:

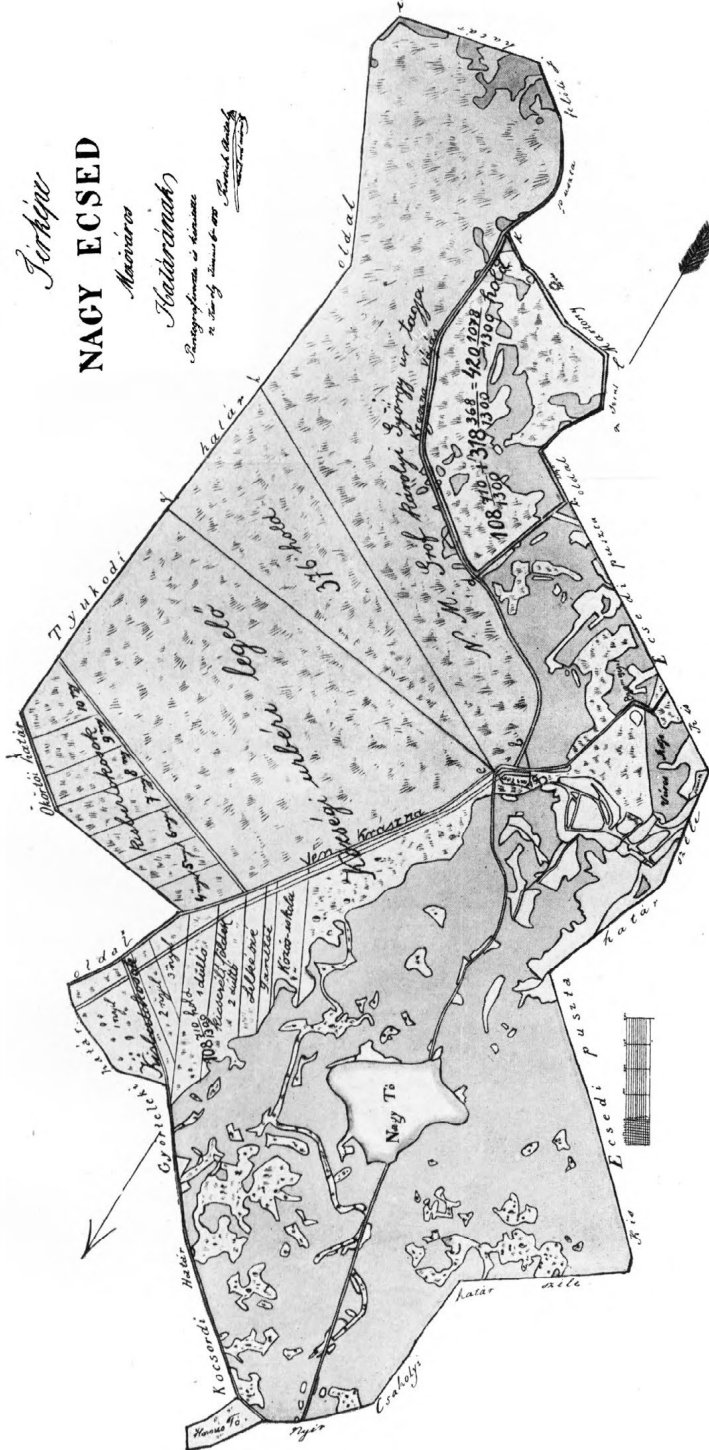
Török
NAGY ÉCSED
Macarona

Matiasz Csák

Topographische Karte

1:100,000

1878

4. A visszabocsátandó 376 hold lápi terület helyébe csereképpen hagyatnék az ecsediek birtokában azon terület, melyen a kicseréltetni rendelt 108 hold szántó s kaszálóföldek fekszenek (a mely terület $426 \frac{1078}{1300}$ holdat teszen).

Az urbéri végrehajtás folytán az uradalomnak következő birtok jutott a nagyecsed határon:

A kisceledi puszta és Kraszna folyó között szántó és kaszáló föld	108	$\frac{710}{1300}$	hold
Ugyanott lóp	318	$\frac{368}{\dots}$	"
A Kraszna és a tyukodi határ között lóp	1139	$\frac{115}{\dots}$	"
<hr/>			
Összesen:	1566	$\frac{93}{1300}$	hold.

Az ajánlott egyezség szerint pedig a grófi birtok következő lenne:

A község által visszabocsátandó lóp	376		hold
A kihasítandó 50 méternyi út	5		"
A Kraszna és tyukodi határ közötti lóp, mely a fentebbi 376 holddal egy testet képezne	1139	$\frac{315}{1300}$	hold
<hr/>			
Összesen:	1520	$\frac{315}{1300}$	hold.

Az uradalom vesztesége lenne :

A cserébe adandó lápi terület többlete, mely kitesz	45	$\frac{1078}{1300}$	holdat
A már a végrehajtáskor aján- dékba adott lápi terület			376 hold

---

Az uradalom az egyezséggel vesztene 421 $\frac{1078}{1300}$ holdat
a már ajándékba adott 376 holddal együtt.

Én ezen egyezséget bátor vagyok alázattal ajánlani Excellentiádnak, mert igaz az ugyan, hogy az 1842-dik évi felméréskor csak $108 \frac{710}{1300}$ hold szántó és kaszálóföld létezett azon lápi területen, mely a kuriai ítélettel az uradalom lápi illetékeül jelöltetett ki, de most már az egész 426 hold majd egészen szántófölddé alakult, tehát mi 426 hold lép helyett ugyanannyi szántóföldet vettünk el a lakosoktól.

Igaz az is, hogy *ez az ecsedi lakosok hibájából s mahacsságából történt*, mert az urbéri pör folyama alatt a királyi tábla éppen e területnek újabb felmérését rendelte el s ezt az ecsedi lakosok megakadályoztatták s ekkor a királyi tábla az 1842-dik évben készült és hitelesített ecsedi határbeli térképet, a melyen az említett területen csak 108 hold szántó s kaszálóföld vala fölvéve, hitelesnek s az elkülönítés alapjául veendőnek ítéletileg megállapította.

De mégis igaz az, hogy azon kérdéses területen most nem 108, hanem 426 hold szántó s kaszáló-föld van; mit az uradalom az urbéri pörrel lápi illetékben kapott.

S igaz az is, *hogy azon a helyen, számtalan oly ecsedi lakosnak van igen jó, termékeny szántóföldje, kiknek másutt a határban egy talpalatnyi földjük sincsen.*

Bár tehát az uradalom jogi téren áll, mégis méltányosság tekintetéből vagyok bátor az ecsediek egyezségi ajánlatát Excellentiádnak oly kérelemmel felajánlani, hogy azt kegyesen elfogadni s engem az egyezségnek az ajánlat értelmében leendő megkötésére megbízni kegyeskedjék.» *

A mint e levélből kitűnik, az ecsediek végre kifeslettek nagyapáik hibájából és rátértek a heyes útra, melyen haladva, elérték boldogulásukat.

Gróf Károlyi György — korának egyik leghumanusabb főura — mihelyt kellően értesült az ügy körülményeiről és az ecsediek ajánlatáról, azonnal utasította főügyészét, hogy velük az egyezséget kösse meg.

Ezen urbéri peregyezés gróf Károlyi György és Nagy-Ecsed község és annak lakosai között 1876 május 21-én kötött meg Nagy-Ecseden, melyre

* Schik Ferencz jelentése gróf Károlyi Györgyhez Nagy-Károlyból, 1876 április 12.

gróf Károlyi György az ő helybenhagyását másnap,
vagyis 22-én Nagy-Károlyban vezette rá.*

*Egyes községek egyesítésénél általános
helyben hagyaték.
Kelt N. Károly 1876. Május 22. Kelet*

Gróf Károly György

Az egyezés szerint Nagy-Ecsed község és lakosai
visszabocsájtották gróf Károlyi György tulajdonába
azt a 376 hold legelő területet, melyet a gróf nekik

* E peregyezséget a következő lakosok írták alá: Gál
János főbíró, Pelyvás István albíró, Murguly András hites,
Nyíri Péter hites, Szántó András, Murguly Sándor, Szántó
Mihály, Bujáki Lajos, Maródi István, Szűcs Dániel, Tóth
István, Varga Sándor, Szűcs Gergely, Szűcs János, Tarcsa
László, Molnár István, Budai Mihály †, Papp László †, Mol-
nár Sándor †, Bulyáki András, Tarcsa Imre, Szűcs Miklós,
Tarcsa Sándor, Papp László †, Murguly Lajos †, Pap László †,
Tarcsa János †, Tarcsa Lajos †, P. Tarcsa János, Szántó
Ferencz †. Szűcs Gábor †, Tarcsa Ferencz †, Bakos Károly †,
Bolyák Imre †, Varga János, Murguly Bálint †.

a végrehajtás alkalmával ajándékozott és e helyett a gróf átengedte, illetőleg odaajándékozta nekik a kiscseddi és szentmártoni puszták és a Krasznavájás közt fekvő $426^{1078}/_{1300}$ holdat tevő lápi és földbeli területet, melyben az a sokszor említett $108^{710}/_{1300}$ hold szántó és kaszálóföld feküdt, a melyhez annyira ragaszkodtak és a mely miatt annyi bajt okoztak mind maguknak, mind gróf Károlynak.

A község a részére ajándékozott $426^{1078}/_{1300}$ holdnyi területen a kiscseddi határ szélétől a Krasznavájásig egy (462 öl hosszú) *átjáró utat* 36 méter szélességben engedett a gróf részére kijelöltetni és azt az uradalomnak tényleges tulajdonába át is bocsájtotta.

Erre az útra szüksége volt a grófnak, hogy kiscseddi birtoka szélétől a nagyecseddi lápi birtokához a közlekedés lehetővé tétessék és azon az uradalmi gulya, csorda és a szekerek átjárhassanak.

Igen fontos és érdekes az egyezés következő pontja:

•Azon földterület pedig — mely az úrbéri végrehajtáskor az akkor a Krasznavájáson belül grófi illetékbe esett $108^{2/4}$ hold szántó és kaszáló kicseréléseül a kuriális birtokosok földjei szomszédságában az ecsedi lakosoknak átadatott (ugyancsak) $108^{2/4}$ holdakban, — a most az uradalom részére átengedett útban eső községi földek kicserélésére for-

dítandó és azon lakosok, kik az említett útban-
esett földjeiket eme egyezséggel elvesztik, ezen
most említett területből kárpótolandók, illetőleg az
említett lakosokat elvesztett földterületeikre nézve
a város fogja saját hasonminőségű s a város alatt
lévő földbirtokából hasonmennyiségben kártalaní-
tani s ezért *az említett 108²/₄ hold a város tulajdo-
nában marad.*»

A fentemlített 108²/₄ hold szántó és kaszáló-
földre vonatkozólag Schönplugg Antal munkálódó
főmérnök annak a kimutatásnak a végén, melyet
ő Nagy-Ecseden 1876 május 22-én, vagyis közvet-
lenül az egyezés megkötése után és annak végre-
hajtása előtt állított össze, következőleg nyilatko-
zik: «A lakosok részére (az 1875-diki végrehajts-
kor) kimért 108 hold 710 □-öl úgy tekintendő,
mint volt magánybirtokok, melyek a közös terü-
letekhez nem tartoznak, mivel ugyanannyi mennyi-
ségű szántó és kaszálóföldet hagytak közös terü-
letül.»

A munkálkodó főmérnöknek eme nyilatkozata
kétségtelenné teszi, hogy az egyezséglevélben emlí-
tett 108²/₄ hold terület *Nagy-Ecsed város tulajdonává
lett és nem a volt urbéres lakosoké.* Különbén elég
bizonyíték erre nézve a hitelesített végrehajtsá-
i földkönyv és térkép, valamint a telekkönyv, melyek-
ben a kurialis birtokosok szomszédságában lévő

108⁷¹⁰/₁₃₀₀ hold terület mint *Nagy-Ecsed város tulajdona* van beiktatva.

Az egyezségnek még egy pontját emeljük ki:

«A nagyecsed-i várterület közelében a községnek van egy *kútja*, mely az urbéri pörbéli végrehajtáskor az uradalom birtokába esett és ennek mint hasznos beruházásnak megtérítéseül a végrehajtáskor a község részére 120 frt kárpótlás állapított meg. *Az uradalom ezen kútát a község birtokába át bocsájtja* s a község a 120 frt kárpótlásról lemond, minek folytán a nagyecsed-i várudvartól a lápon keresztül a grófi birtokot az urbéri perben a község részére megállapított lápi illetéket *elválasztó vonal* a várterülettől kezdve *úgy húzandó ki* kellő vonalban, hogy a kút ezen vonalon belül 30 ölnyi távolságra a község lápi területébe essék s egyszersmind az uradalomnak a vár szélétől saját lápi illetőségére bejárásul 50 öl maradjon, megjegyezvén, hogy a grófi lápi illetéknek délnyugati határa mindenütt a Krasznavájas leend, északi oldalon pedig a várterület.»

Az egyezséglevélben határozottan kimondották a felek azt is, hogy «ezen egyezségnek végrehajtása után sem a község, sem az uradalom egymást semminemű birtokában nem háboríthatják».

Ezek a főbb pontjai az egyezségnek.

Ezen urbéri peregyezés az 1871:53. t.-cz. 45. §-a

értelmében a nagykárolyi kir. törvényszéknek 1876 május 23-án kelt 2741. számú végzésével megerősítettvén, a szathmári kir. törvényszék 1876. évi 5644. számú végzésével ennek végrehajtását elrendelte.

A végrehajtás 1877 február 17-én Papp László szathmári kir. törvényszéki bíró által törvényszéki kiküldetése folytán foganatosított «s az ecsedi népnek teljes megnyugvásával be is fejeztetett».

A február 16-án bíróságilag hitelesített térkép és földkönyv szerint a $4085 \frac{1260}{1300}$ hold területű nagyecsed-i lápból következő birtokrészek alakítottak:

Kiadatott.

1. Urbéres községnek	— — — — —	1878	$\frac{747}{1300}$	hold
2. Városi községnek (communitas)		108	$\frac{710}{\dots}$	«
3. Jegyzőnek	— — — — —	24	$\frac{975}{\dots}$	«
4. Református lelkésznek	— — —	49	$\frac{650}{\dots}$	«
5. Református tanítónak	— — —	24	$\frac{975}{\dots}$	«
6. Közös iskolának	— — — — —	40	$\frac{1083}{\dots}$	«
7. Kuriális birtokosoknak	— — —	386	$\frac{130}{\dots}$	«
8. Gróf Károlyi Györgynek	— —	1537	$\frac{482}{\dots}$	«
9. Utakra	— — — — —	35	$\frac{708}{\dots}$	«
		<hr/>		
Összesen:		4085	$\frac{1260}{1300}$	hold.

«S ezzel az úrbéri elkülönítés — írja Schik Ferencz főügyész 1877 február 18-án gróf Károlyi Györgynek — tetteges bírói végrehajtással befejeztetvén, az urbéri viszony az uradalom és az ecsedi nép között véglegesen rendeztetett s kiegyenlítettet és sem a község, sem annak egyes lakosai részéről semmi nehézség vagy aggály nem támasztatván, ezen régi és sok nehézségeken keresztülvitt urbéri ügy most már békésen befejeztetett.»

Gróf Károlyi György ajándéka, illetőleg vesztesége ez ügyben — az átjáró 5 holdnyi terület levonásával — $420 \frac{1078}{1300}$ hold. A gróf tehát sokkal többet adott és ajándékozott, mint a mennyit a bíró jogosan megítélhetett.

Nagy-Ecsed község és lakosai megtartván régi földbirtokukat ...	2150	$\frac{846}{1300}$	holdat,
és ezenfelül szántó, és kaszáló-földben tett foglalási téreiket ...	406	$\frac{97}{1300}$	«
	<hr/>		
	együtt:	$2556 \frac{943}{1300}$	holdat.

Ehhez a kúriai ítélet és az egyezés végrehajtásával kaptak a lápi közlegelőből — — — — — 2126 $\frac{1240}{1300}$ holdat.

Ezzel Nagy-Ecsed volt urbéres község egész birtokteste a belső telkeken kívül — — — — — 4683 $\frac{883}{1300}$ holdra rugott föl, mely most már elkülönített saját birtokává lett!

Igaza volt tehát Schik főügyésznek, midőn azt mondotta: «Soha urbéri községre kedvezőbben nem fejeztetett be urbéri per, mint éppen az ecsedi!»

A kiscei szabadpusztát ugyan nem tudták elperelni a földesuraságtól, mivel ahhoz soha semmi joguk sem volt; de azért e százéves és viszontagságos per végeredményére teljes megnyugvással alkalmazhatjuk azt a népies közmondást: «A kecske is jóllakott és a káposzta is megmaradt.»

FÜGGELÉK

Éble : Az ecsedi százéves urbéri per tört.

I.

KIS-ECSÉD FALU LAKOSAI AZ 1614-DIK ÉVI URBÉRI
ÖSSZEÍRÁS SZERINT.

Virrasztó Tamás, bíró.

Egész telkes jobbágyok.

1. Móré Mihály.	7. Gyarmathy László.
2. Gyarmathy István.	8. Veres Mihály.
3. Bíró András.	9. Móré János.
4. Móré Balázs.	10. Ónozó János.
5. Oláh Mátyás.	11. Takács János.
6. Kocsis Mihály.	

Féltelkes jobbágyok.

1. Cseh István.	5. Ghere István özvegye.
2. Toka Márton özvegye.	6. Both György.
3. Németh János.	7. Both Ferencz.
4. Tömlöcztartó Mihály.	8. Bajoni István.

Zsellér jobbágyok.

1. Demeter Gergely.	5. Balási Tamás.
2. Kovács Péter.	6. Major András.
3. Móré Tamás.	7. Virrasztó István.
4. Meritő István.	8. Török György.

9. Rácz István.   11. Bodó Márton.
10. Bodó György.   12. Ónozó János.

Üres telek 13.

Adó (Census).

Adót semmit sem fizetnek.

Jövedelem.

Tizedet adnak minden veteménytől, méhtől és marhától.

Minden egyes jobbágy *csíkot* fogván, két csíkot tartozik adni vagy minden csíkért 20 dénárt.

Van egy *szőlőkert*, melyből egy fél gönczi hordónyi szokott beszolgáltatni évente.

Van azonfelül egy *veteményeskert* itten, a hol vöröshagymát, káposztát s effélét szoktak vetni. A várhoz tartozik.

Megint van egy másik *káposztatermő kert* jó és terjedelmes.

Korcsmárolnak, úgy szolgálnak, a hogy parancsolják nekik.

Lopásért, paráznaságért és vérontásért egy forintot fizetnek a tiszteknek.

(Országos levéltár. Urb. et Conscr. Fasc. 13. No. 4. és 5.)

★

Az 1648-diki úrbéri összeírás szerint KIS-ECSED népes falu, melyben 31 telken 39 személy lakott.

(Országos levéltár. Urb. et Conscr. Fasc. 13. No. 13.)

Az 1698-ik évi urbéri összeírásban, mely az akkori földesúr gróf Aspremont Ferdinánd Gobert tábornok részére készült, KIS-ECSÉD már mint *praedium*, *illetőleg szabadpuszta* fordul elő 44 egész telkes és három féltelkes jobbágy nevének felsorolásával, a kik azonban azon zavaros, háborús időben részint elszéledtek, részint elhaltak.

(Gróf Károlyi levéltár. Lad : 45. No. 85.)

II.

ECSÉD VÁROSA ÉS KIS-ECSÉD SZABADPUSZTA

AZ 1704-DIKI ÖSSZEÍRÁSBAN.

Rákóczi Ferencz fejedelem 1704-ben elrendelte, hogy «az több Tiszán és Máramarosban lévő fiscalis jószágok» összeírassanak.

Ezen összeírási okiratban Ecsed városáról és Kis-Ecsed szabadpusztáról (*praedium*) a következőket olvassuk:

«*Oppidum Ecsed.*

Minthogy ezen Ecsed városa bizonyos privilegiumokkal gaudeál s sok nemesi rendeknek is vagynak házuk ezen városban, a méltóságos Fejedelem diákjának semminemű parasztdolgokkal nem tartoznak, immunisok lévén minden paraszti onusoktól (terhektől), kihezképest az lakosokat úgy telkeiket conscribálni nem szükséges. Stb. stb.

Praedium Kis-Ecsed.

Régtől fogva pusztán áll; ötven telkekből álló. Egyéb haszna nincsen, az tisztnek lovai járnak rajta. Semmi majorság nincs itten.»

(Az eredeti összeírás a gr. Károlyi-nemzetség levéltárában.

Ladula 46b. No. 39.)

III.

ECSED MEZŐVÁROS LAKOSAI AZ 1715-DIKI ORSZÁGOS
ÖSSZEÍRÁS SZERINT.

«Örökös jobbágyok :

1. Szabó János bíró.	18. Szabó András.
2. Demeter István.	19. Veres Mihály.
3. Labancz Mihály.	20. Imre Ferencz.
4. Rácz György.	21. Tarcsa András özvegye.
5. Szócs András.	22. Földvári András.
6. Ötvös István.	23. Fejér István.
7. Szabó Bálint.	24. Szarka Ferencz.
8. Varga Mihály.	25. Tarcsa Mihály.
9. Veres János.	26. Mázló György.
10. Varga István.	27. Tarcsa Mátyás.
11. Bakos Mihály.	28. Nyíri Mihály.
12. Bíró István.	29. Polyák János,
13. Oláh Péter.	30. Szócs György özvegye.
14. Nyiregyházi Mihály.	31. Kovács István özvegye.
15. Nagydi Mihály.	32. Csehoczky István.
16. Kis Ferencz.	33. Cséplő Mihály.
17. Angyal Mihály özvegye.	

Zsellérek :

1. Gombkötő György.	6. Szirmai András.
2. Lakatos Pál.	7. Fejér György.
3. Pusztai András.	8. Károlyi Pál.
4. Vásárhelyi Mihály.	9. Pataki Mihály.
5. Zóri Gergely.	10. Pap János.

Összesen 43 jobbágy.

Ecsed város lakosainak a lakhelyükön kívül sem beltelki, sem kültelki földjeik nincsenek, hanem az ecsedi uradalom földesurainak kegyességéből és engedelméből Fábiánházán körülbelül 200 pozsonyi mérőre való szántóföldet és 60 kaszavágásnyi rétet vagy kilenczed, vagy pedig kikötött évi haszonbér mellett szoktak használni, azon szabadpusztához tartozó összes javadalmakkal együtt, melyeket szintén a földesuraságtól bérelnék.

Van ugyan mészárszék és korcsmajavadalmuk, de mivel a hasonló javadalmakat az urbéri rendelet 12-dik rovata kihagyandóknak rendeli, így tehát kihagyatnak.

Hogy mindezek eképpen vannak, azt mind a vármegyei, mind a földesurasági tisztek esküjük alatt elismerni el nem mulasztották.»

(Az eredeti összeírást l. az Orsz. Lvt. régi orsz. lvtári osztályában.)

IV.

Az urbéri per megindítása előtt az 1774 augusztus 9-én kelt urbarium szerint Ecsed városában a következő szabadmenetelű, házzal bíró zsellérek voltak:

Gróf Károlyi Antaléi:

1. Szabó Mihály.	22. Nyiregyházi György.
2. Fejér János.	23. Pap László.
3. Mazló György.	24. Tarcsa István.
4. Kelemen István.	25. Varga István.
5. Egri János.	26. Tóth András.
6. Kovács György.	27. Tarcsa András.
7. Szűcs Ferencz.	28. Oláh György.
8. Ötvös László.	29. Oláh András.
9. Szűcs István.	30. Tóth János.
10. Csaholyi Pál.	31. Biró László.
11. Gyarmathi István.	32. Maródi István.
12. Tarcsa Mihály.	33. Szűcs András.
13. Bothi Péter.	34. Gombkötő György.
14. Angyal István.	35. Pap János.
15. Nagy Tarcsa István.	36. Öreg Pap István.
16. Molnár Péter.	37. Ifjú Szűcs András.
17. Biró János.	38. Csikós Ferencz.
18. Dudás Ferencz.	39. Maródi István.
19. Nyiregyházi Mihály.	40. Fejér Ferencz.
20. Pap György.	41. Csikós András.
21. Sarkadi Mihály.	42. Bujáki Ferencz.

43. Veres István.	59. Imre János.
44. Özv. Leleszi Józsefné.	60. Varga Ferencz.
45. Kis András.	61. Pap Mihály.
46. Molnár Mihály.	62. Bujáki János.
47. Pap István.	63. Kovács József.
48. Vadna Ferencz.	64. Özvegy Bujáki Andrásné.
49. Molnár András.	65. Biró András.
50. Ifjú Tóth István.	66. Imre Ferencz.
51. Biró János.	67. Szűcs Márton.
52. Tarcsa Mihály.	68. Ötvös Miklós.
53. Fejér György.	69. Kovács István.
54. Fejér János.	70. Fejér Ferencz.
55. Szűcs Mihály.	71. Oláh István.
56. Szabó János.	72. Varga Péter.
57. Nyíri András.	73. Pataki György.
58. Nyíri Mihály.	

Inscriptionalisták zsellérei:

Verebélyi Lászlóé : Labancz András.

Jósa Miklóssé : Szűcs István.

Eötvös családéi : Biró István és Szabó András.

Balogh Pálé : Molnár János.

Irinyi családé : Nyíri Mihály.

Özvegy Csanádynéé : Pap István maradéki.

Összesen 80 szabadmenetelű és házzal bíró zsellér.

(Az urbarium eredetije a gróf Károlyi-nemzetség levéltárában.)

V.

Annak feltüntetésére, milyen volt az ecsedi lakosok magatartása a gróf Károlyi családdal szemben, mikor még nem tartoztak földesúri hatósága alá; adunk itt néhány szép magyar levelet* a szatmári békét követő időszakból, melyeket Ecsed mezőváros és lakosai gróf Károlyi Sándorhoz, Rákóczi Ferencz egykori híres tábornokához intéztek:

Ecsed 1730 die 18. Febr.

Méltóságos Generalis Nagy Jó Kegyelmes Urunknak Excellentiádnak ajánljuk mindenkori kész szolgálatunkat:

Hogy az Úr Isten Excellentiádat Hazánknak nagy terhes gondjai között megtartotta békeességben, igen örülünk rajta. Csekély és együgyű levelünkkel és *egy pár őzzel* kívántunk kegyelmes Urunknak Excellentiádnak udvarolnunk. Más egyéb ujságokrul alázatosan követjük Excellentiádat, mert hogyha lehetőségünkben lett volna, jó szívvvel elküldöttük volna. Ezzel Isten oltalmába ajánlván Excellentiádat, maradunk Excellentiádnak mindenkori

kész jóakaró szolgái

*Nagy-Ecsed városának bírója
Ötvös András, esküdt társaival.*

* Az eredeti levelek a gróf Károlyi nemzetség levéltárában őriztetnek.

Kívül: Méltóságos Gróf Nagy-Károlyi Károlyi Sándor
 érdemünk felett való Nagy Jó Kegyelmes Urunk-
 nak ő Excellentiájának adassék ezen levelünk aláza-
 tosan — Károlyban.

Ecsed 1731 die 30 decembris.

Érdemünk felett való Nagy Jó Kegyelmes Urunk-
 nak Excellentiádnak ajánljuk mindenkori kész szol-
 gálatunkat.

A mint az Úr Isten az elmúlt ó esztendőnek
 minden részeiben részszerint való egészségben sok
 országos gondjai között Excellentiádat megtartotta,
 úgy a reánk felvirradott új esztendőnek minden
 részeit tegye egészségessé és békességessé, szívesen
 kívánjuk. Igen nagy alázatossággal követjük nagy
 jó Kegyelmes Urunkat Excellentiádat, hogy semmi
 újsággal nem tudtunk kedveskedni, hanem *egy pár*
őzszel és egy nyúllal igen jó szívvel kívántunk Excel-
 lentiád előtt udvarolnunk. Melyek után is mara-
 dunk nagy jó kegyelmes Urunknak Excellentiádnak
 mindenkori kész alázatos

szolgái

Nagy-Ecsed városa főbirája
esküdt társaival és az egész város.

Ecsed 1732 die 14 Januarii.

Ajánljuk mindenkori kész alázatos köteleles szolgálatainkat Nagy Jó Kegyelmes Urunknak Excellentiádnak.

Hogy az Úr Isten sokáig szerencsésen éltesse Excellentiádat, szívesen kívánjuk. Csekély együgyű alázatos levelecskénkkel és *egy pár Nagy Tó (beli) csukával* kívántunk Excellentiádnak kedveskednünk. Hogy pedig más egyéb újsággal nem kedveskedhettünk, igen szépen követjük Excellentiádat. Minekutána is maradunk nagy jó kegyelmes Urunknak Excellentiádnak mindenkor kész és alázatos

szolgái

*Nagy-Ecsed városa főbirája
Tarcza János, esküdt társaival
és közönséges lakosai.*

Kívül: Méltóságos Gróf Nagy-Károlyi Károlyi Sándor Urunknak, minékünk mindenekben érdemünk felett való Nagy Jó Kegyelmes Urunknak ő Excellentiájának adassék ezen levelünk alázatosan — Károlyban.

N : Ecsed 1738 die 2 Junij.

Méltóságos Generalis Urnak! Ajánljuk mindenkori alázatos szolgálatainkat Excellentiádnak.

Istennek dicsőség érette, hogy érthettük Excel-

lentiádnak szerencsésen való hazaérkezését. Mire-
nézve is kívántunk volna Excellentiádnak valamely
ujssággal complaceálni, de semmi egyébnek szeret
nem tehattuk, hanem *egy Nagy Tó csukájával* alá-
zatosan kedveskedni kívántunk, maradván nagy jó
kegyelmes Urunknak Excellentiádnak

alázatos szolgálói

Ecsed városa lakosai.

Ecsed 1740 die 14 Januarii.

Mindenkor alázatos szolgálatunkat ajánljuk Excel-
lentiádnak.

Méltóságos Generalis urunk 11 Jan. Erdődrül
vidra, vad, csiga és balak iránt datált levelét elvet-
tük 13 Jan. estve tájban alázatossággal, melyre
nézve mindjárt más nap, a kik a réteket szokták
járni, a rétre be is küldöttük, noha még ez egész
télen se vidrát, sem vaddisznót egyet is nem kap-
hatának, mert ha foghattanak volna *és aranyon*
lehetett volna is egyet megvenni, eddig régen alázatosan
kedveskedtünk volna velle Excellentiádnak, de még
mostan is kevés bizodalom vagyon hozzá, mert a
vizek megáradásai miatt a vidra lakás fagyatlan, a
hol meg fagyott volna is, már a vizek apadván, a
jég üresen maradt és a vidra, mint szinte a szára-
zon, egyre jár és az üres jég az ember alatt besza-

kadoz. Másként ha Isten valami uton-módon parancsolni fog, akár vidrát, akár egyéb vadat, harmad vagy negyed nap alatt alázatosan főgunk velle Excellentiádnak kedveskedni. Maradván kegyelmes Urunknak Excellentiádnak

alázatos szolgálói

Ecsedi bírók közönségesen.

Kivül: Méltóságos Generalis Gróf Nagy-Károlyi Károlyi Sándor Urunknak, minékünk érdemünk felett való Jó Kegyelmes Urunknak ő Excellentiájának alázatossággal írók — Erdődre.

Ecsed die 31 Martÿ 1740.

Érdemünk felett való Jó Kegyelmes Urunknak Excellentiádnak ajánljuk holtig alázatossággal való igaz szolgálatunkat.

Vettük Excellentiád méltóságos levelét nagy alázatossággal, continentiáját is alázatosan értjük. Excellentiád becsületes Fekete Péter nevű szolgája a halálszszal együtt itten voltanak, mely kerek Tót is mi egész, városostul kimenvén, meggyalmoltuk, de nem tudjuk mitől viseltetvén, semmi szerencsénk nem adatott, kit is szívesen bánunk. Azótátul fogva sem kaphattunk *sem balat, sem csigát*, mert ha kaphattunk volna, bizony Excellentiád embereit üresen nem bocsátottuk volna el, de még a berkeken; holott hó vagyon, hol pediglen vizek vannak, a

kiertis *nem szedbetnek csigát*, de ha az Úr Isten az időt megfordítja, reméljük, hogy Excellentiádnak még az innepekig udvarolhatunk, el sem mulatjuk. Ezzel maradunk Méltóságos Generalis Úrnak Excellentiádnak

alázatos szegény szolgálói

Ecsed városának lakosai.

